

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ М. І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ»
у 2025 році

Львів – 2026

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» у 2025 році: Інформаційне видання.
Львів, 2026. 109 с.

Видання містить інформацію про напрями та тематику досліджень, наукові розробки, публікації та інші результати наукової та науково-організаційної діяльності ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» у 2025 році.

Для економістів, науковців, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, а також всіх, хто цікавиться досягненнями науки України.

Відповідальний редактор:

Т. Васильців, доктор економічних наук,
професор

Відповідальний

за підготовку видання:

В. Демченко, кандидат
фізико-математичних наук, с.н.с.

Адреса Інституту: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.
Тел. (032)270-71-68, факс (032)270-70-58.
E-mail: irr@mail.lviv.ua.

ВСТУП

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» є провідною науковою установою в системі НАН України з проблем регіональної політики та транскордонного співробітництва. Інститут виконує функції методологічного, науково-організаційного і координаційного центру.

В Інституті проводяться фундаментальні і прикладні дослідження:

- проблем модернізації механізмів державної регіональної політики;
- еколого-економічного регулювання розвитку регіонів;
- сталого розвитку гірських та транскордонних регіонів;
- процесів раціонального використання виробничого, трудового, природно-ресурсного та інвестиційного потенціалу регіонів;
- фінансової політики розвитку регіонів та територіальних громад;
- зовнішньоекономічної діяльності та транскордонного співробітництва;
- розвитку реального сектору економіки регіонів;
- проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, демографічних та міграційних процесів;
- просторової організації соціально-економічних систем.

Інститут також здійснює:

- розробку проектів стратегій та програм соціально-економічного розвитку різних територіальних одиниць;
- підготовку концептуальних, методичних, експертно-аналітичних, прогнозних матеріалів, проектів законодавчих і нормативних актів;
- наукові експертизи та консультації з усіх напрямків своєї наукової діяльності;
- організацію нарад, семінарів, конференцій.

В рамках провадження освітньої діяльності Інститут здійснював підготовку кадрів вищої наукової кваліфікації за спеціальностями С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» та D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»: через аспірантуру – докторів філософії в рамках провадження освітньої діяльності на третьому (науково-освітньому) рівні вищої освіти (відповідно до отриманих ліцензій МОН України), а також через докторантуру.

Наукова діяльність Інституту у 2025 році визначалася основними напрямками наукових досліджень, відповідними програмами і

тематичними планами робіт. Згідно із Статутом, головними напрямками наукової діяльності Інституту, затвердженими Президією НАН України, є:

- наукові засади формування регіональної політики та просторового розвитку;
- еколого-економічні проблеми та перспективи раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіонів України, сталого розвитку гірських територій;
- фінансові ресурси регіону та проблеми його інноваційно-інвестиційного забезпечення;
- регіональна соціальна політика, демографічні проблеми в регіоні, регулювання міграційних процесів;
- перспективи розвитку територіальних громад, транскордонного співробітництва та підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій.

У 2025 році структуру Інституту склали 7 наукових підрозділів:

- відділ регіональної економічної політики;
- відділ регіональної екологічної політики та природокористування;
- відділ регіональної фінансової політики;
- відділ проблем реального сектору економіки регіонів;
- відділ проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів;
- відділ просторового розвитку;
- сектор транскордонного співробітництва.

За результатами державної атестації установи у 2025 році за науковим напрямом «Суспільний», відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 27.06.2025 № 945, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» віднесено до групи А.

У 2025 році відбулися вибори директора установи, за результатами яких Постановою Президії Національної академії наук України № 244 від 16.07.2025 р. на посаду директора ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» призначено доктора економічних наук, професора Тараса ВАСИЛЬЦІВА, який змінив на цій посаді доктора економічних наук, професора Василя КРАВЦІВА, який керував установою упродовж багатьох років.

I. ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ ІНСТИТУТУ У 2025 РОЦІ

В умовах воєнного стану тематичний та робочі плани з виконання НДР у звітному році було сформовано із врахуванням воєнних та поствоєнних викликів для українського суспільства.

Проведені протягом 2025 р. дослідження дозволили отримати ряд важливих теоретичних та прикладних результатів, зокрема:

- здійснено ідентифікацію домінант соціально-економічних трансформацій, інституційних чинників та екологічних ризиків, що формують нову регіональну архітектуру резиліентності якості життя;
- розроблено комплексний методологічний підхід до ідентифікації типів міжсекторальних зв'язків в економіці, що дало змогу виявити структурні диспропорції у взаємодії між секторами української економіки;
- визначено цільові орієнтири трансформації сучасної моделі державної регіональної політики України;
- розроблено економіко-математичну модель залежності рівня зайнятості і оплати праці у промисловості від рівня інноваційності продукції та теоретико-концептуальну модель інноваційно-інклюзивного розвитку ринку праці;
- сформовано систему прикладних механізмів подолання кадрових та інституційних обмежень, спрямованих на підвищення стійкості ринку праці;
- визначено предметні площини інституційного регулювання розвитку агломерацій та обґрунтовано орієнтири щодо удосконалення моделі агломераційного врядування в Україні;
- розвинено теоретико-методологічні положення публічного інвестування з урахуванням функціональних типів територій;
- розроблено адаптивну модель боргової політики територіальних громад в умовах воєнних і післявоєнних ризиків як інструменту відновлення та модернізації інфраструктури;
- здійснено оцінку ефективності реалізації регіональної екологічної політики в контексті адміністративно-територіальної реформи та воєнних і поствоєнних викликів;
- обґрунтовано стратегічні напрями, механізми та інструменти посилення інвестиційно-інноваційної безпеки і прискорення соціально-економічного розвитку прикордонних областей України в умовах сучасних економічних та безпекових викликів;

- розроблено методику моніторингу міграційних ризиків і загроз соціально-економічній резильєнтності України;
- ідентифіковано рівень інституційної та фінансової спроможності громад до здійснення економічних трансформацій на засадах «зеленого» переходу;
- провідному науковому співробітнику Інституту, к.е.н. П. Жуку присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Д.е.н. О. Левицька та к.е.н. І. Бараняк відзначені Премією Верховної Ради України молодим ученим за 2025 рік.

За результатами досліджень в 2025 р. підготовлено та надіслано в органи влади, установи та організації 42 розробки (наукові доповіді, доповідні та наукові записки, аналітичні та експертні матеріали тощо), з них впроваджено 35 розробок. Опубліковано 7 монографій, 8 наукових видань та доповідей, 248 статей у фахових періодичних виданнях, (вітчизняних і зарубіжних), що входять до міжнародних баз даних.

II. ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ ВІДОМЧОЇ, КОНКУРСНОЇ ТА ГОСПДОГОВІРНОЇ ТЕМАТИКИ

Згідно з тематичним планом Інституту у 2025 р. проводились дослідження із 4 НДР програмно-цільової та конкурсної тематики НАН України та 8 НДР відомчої тематики, що виконувались за рахунок бюджетних коштів НАН України. За бюджетною програмою 6541030 виконувалися 9 НДР, за бюджетною програмою 6541230 – 3 НДР. З них 6 НДР – фундаментальні дослідження, 6 – прикладні дослідження.

Крім того, у 2025 році виконувалися 6 НДР госпдоговірної тематики, у т.ч. комплексне наукове дослідження за договором із Міністерством науки і освіти України за результатами державної атестації. Виконувалась також 1 НДР державної тематики (іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук для виконання наукових робіт»).

ДЕРЖАВНА ТЕМАТИКА

1. СТРАТЕГІЯ МІГРАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ВТРАТ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ТРУДО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ»

Вид тематики: державна (Постанова Верховної Ради України «Про призначення у 2024 році іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук» № 3925-IX від 22.08.2024 р.; № державної реєстрації 0124U004041).

Виконавець: д.е.н., с.д. О. Мульска.

Термін виконання: 01.08.2024 р. – 30.05.2025 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Обґрунтовано концептуальну модель комплементарного впливу міграційних процесів як ресурсу та виклику для соціально-економічного розвитку України. Модель відображає двоїсту природу міграційних явищ (як чинника демографічних і трудових втрат, так і потенційного джерела відновлення людського капіталу, інституційного оновлення та інвестицій у місцевий економічний розвиток) (О. Мульска).
- Здійснено імітаційне моделювання причинно-наслідкових зв'язків між міграційними втратами та економічною безпекою, зокрема:

- (1) проведено експертне опитування для оцінки структурних характеристик внутрішньої і зовнішньої міграції в умовах війни; (2) виявлено ключові системні взаємовпливи між інтенсивністю міграційних процесів та екосистею; (3) реалізовано сценарне проектування оптимізації трудо-ресурсного потенціалу України, яке враховує критичні порогові значення втрат і можливості компенсації через рееміграцію та реінтеграційні механізми (О. Мульська).
- Запропоновано архітектуру міграційної безпеки України як складної багаторівневої системи, яка охоплює стратегічні орієнтири, структурно-функціональні компоненти, системні параметри оцінювання і механізми інституційного реагування. Архітектура слугує основою для формування адаптивної політики міграційної безпеки, спрямованої на збереження і відтворення трудо-ресурсного потенціалу, мінімізацію ризиків і забезпечення соціально-економічної стабільності в умовах повоєнної відбудови держави (О. Мульська).

За результатами досліджень у 2025 році опубліковано 1 наукове видання, 2 статті у виданнях, включених до наукометричних баз Scopus/WoS, 9 статей у фахових виданнях України, 3 тези в матеріалах конференцій.

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає в удосконаленні методології дослідження міграційної безпеки через призму оптимізації трудоресурсного потенціалу, що є ключовим чинником забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України та мінімізації негативних наслідків міграційних втрат для процесів економічного відновлення територій.

Практична значимість роботи полягає у формуванні інформаційно-аналітичної бази, що слугує основою для розробки програм регулювання міграції населення та стратегій міграційної безпеки регіонів. Ця база спрямована на підтримку органів влади регіонального та місцевого рівнів під час формування політики у сферах міграції, збереження й розвитку людського потенціалу, а також забезпечення економічного відновлення та відбудови економіки у період війни та післявоєнного відновлення.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 0111010 (здійснення законотворчої діяльності Верховної Ради України).

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВА ТА КОНКУРСНА ТЕМАТИКА
НАН УКРАЇНИ

1. **ДОМІНАНТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТРУКТУРОУТВОРЕННЯ РЕЗИЛІЄНТНОСТІ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ** (у рамках комплексного проекту «Домінанти структуроутворення резилієнтності якості життя населення України в умовах зовнішніх загроз»)

Вид тематики: програмно-цільова і конкурсна тематика НАН України (Постанова Президії НАН України від 26.12.2024 № 524; договір № 11.4.2/25-П від 01.01.2025 р.; № державної реєстрації 0125U000478).

Науковий керівник роботи: : д.е.н., проф. Т. Васильців.

Основні виконавці: д.е.н., с.д. О. Мульська, д.е.н., с.н.с. М. Біль, д.е.н., с.д. О. Левицька, д.е.н. проф. І. Сторонянська, д.е.н., проф. Г. Возняк, д.е.н., проф. С. Шульц, д.е.н., проф. С. Іщук, д.е.н., с.н.с. І. Колодійчук, д.е.н., с.н.с. Х. Притула, к.е.н. Я. Калат, к.г.н., доц. Ф. Кіпчач, асп. А. Янович.

Термін виконання: 01.01.2025 р. – 31.12.2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Виявлено та охарактеризовано зовнішні регіональні загрози резилієнтності якості життя населення України в умовах війни. Здійснено класифікацію загроз (безпекові, економічні, бюджетно-фінансові, інфраструктурні, екологічні, суспільно-політичні, інституційні, енергетичні, пов'язані з якістю публічного управління та інформаційні). Удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження резилієнтності якості життя (Т. Васильців, О. Мульська).
- Побудовано методика дослідження резилієнтності якості життя населення у проєкції двох фундаментальних складових (вразливості та відновлення). Методика ґрунтується на системі інтегрованих індикаторів, що відображають масштаби економічних втрат, амплітуду та траєкторію відновлення, часовий період шоку, швидкість вразливості та темпи постшокового відновлення. На основі цих параметрів сформовано матрицю загроз, яка дозволяє ідентифікувати профілі ризику для різних територій і визначати критичні точки, у яких резилієнтність якості життя зазнає найбільшого ослаблення (Т. Васильців, О. Мульська, О. Левицька).
- Здійснено когнітивне моделювання впливу виявлених загроз на резилієнтність якості життя населення Львівської області. Когнітивна модель забезпечила можливість побудови сценаріїв

розвитку ситуації, виявлення домінантних детермінант погіршення якості життя та оцінювання потенційних управлінських рішень, здатних посилити резилієнтність регіону в умовах багатовимірних кризових викликів (О. Мульска).

- Досліджено структурні соціально-економічні зміни в регіонах України та їхній вплив на резилієнтність якості життя населення. Визначено ключові чинники, що трансформують регіональні системи: зміни демографічної структури, релокація бізнесу та трудових ресурсів, нерівномірність інвестиційної активності, цифрова диференціація територій і трансформація зайнятості. Сформульовано імперативи державного та регіонального регулювання, спрямовані на зміцнення інституційної спроможності, вирівнювання доступу до соціально-економічних благ, активізацію інноваційно орієнтованої політики зайнятості та підвищення адаптивності територіальних громад. (М. Біль, Т. Васильців).
- Визначено домінанти структурних соціально-економічних змін у регіонах України та оцінено їх вплив на резилієнтність якості життя населення. До ключових драйверів трансформації віднесено демографічні зрушення, зміни у структурі зайнятості та доходів, нерівномірність просторового розвитку, релокацію бізнесу та інноваційні трансформації локальних економік. Розкрито напрями державної політики регулювання, зокрема посилення інституційної спроможності регіонів, стимулювання інвестицій у людський капітал, адаптацію соціальних стандартів до нових ризиків та підтримку інноваційно орієнтованої структури економіки. (Т. Васильців, М. Біль).
- Досліджено соціально-економічні домінанти якості життя населення регіонів України в умовах війни за компонентами якості громадського, трудового, сімейного, особистого життя, середовища проживання. Це дало змогу обґрунтувати завдання регіональної політики, спрямовані на посилення соціально-економічної резилієнтності та підвищення якості життя населення з урахуванням викликів повномасштабної війни (М. Біль).
- Обґрунтовано структуру резильєнтності якості життя відповідно до національної методики вимірювання якості життя, зокрема в контексті чотирьох ключових складових: (1) якість громадського, (2) трудового, (3) сімейного та (4) особистого життя. З'ясовано, що ці домінанти формують окремі цілісні групи, а саме: економічне середовище, природне середовище, соціальне середовище та суспільно-політичне середовище. Досліджено проблеми

вимірювання резильєнтності якості життя населення, розроблено й адаптовано систему показників за кожною з чотирьох компонент (О. Левицька, М. Біль).

- Досліджено проблеми забезпечення соціальної стійкості різних типів регіонів України у воєнний час. Систематизовано специфіку формування соціальної стійкості територій за критеріями: економічного спрямування (індустріальні, аграрні (сільські), рекреаційно-туристичні регіони), просторово-демографічної ознаки (міські агломерації, депресивні території з вираженою депопуляцією, прикордонні, гірські регіони), функціонального типу території (території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами (прикордонні, гірські, сільські, рекреаційні), території сталого розвитку) (О. Левицька).
- Проведено моделювання залежностей між індексом людського розвитку (який у дослідженні обрано індикатором якості життя) і структурними параметрами економіки (вираженими частками високо та середньо високотехнологічних виробництв і наукоємних послуг у ВДВ економіки, а також індексом економічної глобалізації), результати якого засвідчили, що відчутний вплив структурних трансформацій на якість життя в країні пролонгований у часі, тобто проявляється лише через 15-20 років. Обґрунтовано, що в умовах низької продуктивності та ефективності національної економіки для забезпечення резильєнтності якості життя в Україні та закладення стійкого базису для зростання цього показника у майбутньому одним із ключових пріоритетів повоєнного відновлення має бути реконструктивний розвиток високо- і середньотехнологічних виробництв у поєднанні з розвитком сектору наукоємних послуг (С. Іщук, Л. Созанський).
- Досліджено екологічну складову забезпечення резильєнтності якості життя населення в умовах зростання безпекових, кліматичних та соціально-економічних загроз. Проаналізовано взаємозв'язок екологічної стійкості, екологічної резильєнтності та якості життя населення, а також окреслено ключові зовнішні загрози й механізми їх впливу на середовищну стабільність територій. (І. Колодійчук, Ф. Кіпчак).
- Запропоновано методику формування інтегрального індексу, що ґрунтується на узагальненні показників стану атмосферного, водного, земельного середовищ і сфери накопичених відходів із використанням нормалізації за принципом «min-max». Виявлено посилення міжрегіональної диференціації, формування осередків

екологічного напруження й передкризових станів у промислово навантажених та прифронтових регіонах. Обґрунтовано доцільність використання прогнозно-аналітичних методів для відтворення динаміки екологічної резилієнтності та визначення ризиків зниження якості життя населення (І. Колодійчук, Ф. Кіпчач).

- Обґрунтовано специфіку стійкості якості життя населення прикордонних територій в умовах суспільно-економічних та безпекових викликів. Ідентифіковано ключові фактори її формування з врахуванням регіональних особливостей, зокрема у розрізі регіонів, що межують з країнами ЄС; прифронтових областей або в яких ведуться бойові дії; прикордонних північних регіонів; південних прикордонних областей країни (Х. Притула, Я. Калат).
- Обґрунтовано напрями ефективного використання можливостей транскордонного співробітництва як важливого інституційного механізму посилення стійкості якості життя населення прикордонних територій в умовах зовнішніх викликів. Зокрема, шляхом активізації євроінтеграційних процесів на регіональному рівні, вирішення спільних проблем та ефективного використання ресурсного потенціалу суміжних прикордонних регіонів у транскордонному просторі Україна-ЄС (Х. Притула, Я. Калат).
- Запропоновано теоретичний концепт дослідження впливу фінансових чинників на резилієнтність якості життя населення під дією зовнішніх загроз в розрізі таких складових як: якість громадського життя, якість трудового життя, якість сімейного життя, якість особистого життя. Показано, що шоківі тригери докорінно змінюють якість життя населення, причому характер прояву вельми неоднозначний: від руйнувань до глибоких трансформацій, від деструктивного до мобілізуючого ефекту (І. Сторонянська, Г. Возняк).
- На основі багатовимірної оцінки резилієнтності якості життя, що поєднує макрофінансові індикатори з регіональною диференціацією, проведено оцінювання впливу фінансових змін на якість життя населення регіонів України в умовах зовнішніх загроз. Якість життя населення розглянуто в розрізі чотирьох складових: трудове, громадське, сімейне і особисте. Встановлено, що: а) кожен із кризових періодів супроводжувався суттєвими макрофінансовими та соціально-економічними трансформаціями; б) зовнішні загрози обумовили регіональні відмінності прояву фінансових змін, зокрема значну вразливість промислових областей сходу України, відносно

стабільні позиції західних регіонів та неоднозначну динаміку центральних областей; в) фінансові потрясіння призвели до падіння реальних доходів, посилення безробіття та трудової міграції, депопуляційних процесів, зростання соціальної вразливості та зниження соціального капіталу; г) у низці регіонів сформувалися нові форми горизонтальної взаємодії та локальної адаптивності. (І. Сторонянська, Г. Возняк).

- Визначено доміанти розвитку споживчого ринку регіонів та ідентифіковано виклики та загрози резильєнтності якості життя, що формуються внаслідок трансформації регіональних споживчих ринків в умовах війни. На основі аналізу цінних інфляційних процесів за основними групами продовольчих та непродовольчих товарів, комунальних та медичних послуг визначено ступінь міжрегіональної цінової диференціації. За допомогою регресійного аналізу панельних даних із фіксованими ефектами здійснено емпіричне оцінювання впливу чинників інфляції та матеріального добробуту на якість життя населення, яке довело домінуючу роль інфляції та середньої заробітної плати на індекс місцевого благополуччя (С. Шульц, А. Янович).
- Проаналізовано взаємозв'язок ендогенної спроможності регіону та резильєнтності якості життя населення. Виявлено, що цей зв'язок формується через людський, економічний, соціальний, інституційний та екологічний компоненти розвитку (М. Мельник, І. Лещух).
- Здійснено комплексну оцінку просторово-структурних змін підприємницького сектору України в умовах війни із застосуванням індексів ентропії Шеннона, коефіцієнтів локалізації, еластичності зайнятості та аналізу структурної динаміки. Виявлено ключові тенденції, що формують загрози резильєнтності якості життя населення регіонів, зокрема просторове зміщення підприємницької активності у відносно безпечні території, звуження економічної бази прифронтових регіонів та зростання територіальної нерівномірності зайнятості (М. Мельник, І. Лещух).
- Проаналізовано еластичність змін зайнятості, обсягів реалізації продукції та динаміки житлового будівництва в регіонах України в умовах війни. Виявлено просторово-структурні тренди трансформації підприємницького сектору, що загрожують резильєнтності якості життя, зокрема концентрацію ІКТ та освіти у безпечних територіях, посилення дисбалансів між виробництвом і зайнятістю, скорочення переробної промисловості у прифронтових

регіонах, асиметричний розвиток торгівлі та зниження доступності житла в тилкових регіонах унаслідок концентрації ВПО (М. Мельник, І. Лещух).

За результатами досліджень у 2025 році опубліковано 14 статей у фахових виданнях України, 2 статті у закордонних наукових виданнях, 6 тез в матеріалах конференцій.

За результатами дослідження у звітному році підготовлено та впроваджено 1 розробку.

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у формуванні нового концептуального підходу до пояснення та вимірювання резиліентності якості життя населення через призму структурних, інституційних, фінансових та екологічних трансформацій регіонального розвитку в умовах зовнішніх загроз.

Практична значимість роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для обґрунтування інструментів державної та регіональної політики, спрямованої на підвищення стійкості якості життя населення та адаптивності регіональних соціально-економічних систем у повоєнний період.

Код програмної класифікації видатків: 6541230 (прикладні дослідження та розробки).

2. МІГРАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ УКРАЇНИ: ПРОСТОРОВИЙ ВИМІР

Вид тематики: програмно-цільова і конкурсна тематика НАН України (Гранти НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки 2024-2025 рр.; Розпорядження Президії НАН України від 07.01.2025 № 10; Договір від 15.01.2025 № 41/03-2024(5); № державної реєстрації 0124U002049).

Науковий керівник: д.е.н., ст.д. О. Мульска.

Основні виконавці: д.е.н., с.н.с. М. Біль; к.е.н. І. Бараняк; к.е.н. І. Лещух.

Термін виконання: I кв. 2024 р. – IV кв. 2025 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Розроблено методика моніторингу міграційних ризиків і загроз соціально-економічній резильєнтності України (проведення експертного опитування представників органів місцевого

самоврядування (ОМС)), яка є інструментом комплексного аналізу міграційних процесів на рівні територіальних громад, що охоплює вимірювання масштабів еміграції та імміграції, виявлення детермінант міграційної поведінки населення, оцінку загроз для соціально-економічної резильєнтності та аналіз спроможності ОМС реагувати на міграційні виклики. Методика базується на багатовимірній оцінці міграційної безпеки в громадах і дозволяє сформувати їхній міграційний профіль як основу для стратегічних рішень і планування політики збереження людського потенціалу (О. Мульска, М. Біль, І. Лещух, І. Бараняк).

- За результатами пілотного експертного опитування (обсяг вибірки становив 51 представники ОМС у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Київській, Одеській, Полтавській, Сумській, Харківській, Черкаській, Чернігівській областях) визначено ключові міграційні виклики та ризики для соціально-економічної резильєнтності регіонів України: (1) поглиблення демографічної нестабільності; (2) загострення проблеми дефіциту вузькопрофільних фахівців у ключових галузях економіки регіонів, обумовлене міграційним відтоком і мобілізацією до лав ЗСУ робітничих кадрів; (3) послаблення інституційно-управлінської і фінансової спроможності громад ефективно реагувати на міграційні виклики; (4) зменшення фінансово-економічного потенціалу громад, зумовлене нестабільністю функціонування і розвитку релокованого бізнесу; (5) недостатній рівень готовності громад до інтеграції іммігрантів, послаблення соціокультурної ідентичності спільнот; (6) недостатня інституційна взаємодія ОМС з громадянським суспільством, бізнесом та іншими місцевими стейкхолдерами; (7) збільшення просторових диспропорцій і дисбалансів урбанізаційного розвитку (О. Мульска, М. Біль, І. Лещух, І. Бараняк)..
- Досліджено проблематику втрат людського потенціалу України з окресленням ключових тенденцій: демографічного відтворення, міграції, стану суспільного здоров'я (демографічна складова); якості освіти та інтелектуального розвитку (освітньо-інтелектуальна складова); ідентифікації, довіри і згуртованості (соціальна складова); культурного життя та збереження історичної пам'яті (культурна складова). Це дозволило обґрунтувати пріоритети політики збереження людського потенціалу в проєкції забезпечення соціально-економічної резильєнтності України (М. Біль).

- Обґрунтовано пріоритетні напрями збереження і посилення соціально-економічної резильєнтності регіонів України в умовах зростаючого міграційного тиску та багатовимірних безпекових викликів. Визначено стратегічні напрями регіональної політики, спрямовані на підтримання потенціалу відновлення резильєнтності (І. Бараняк).
- Розроблено системну модель регіональної міграційної безпеки областей Карпатського регіону України в умовах шоків, яка базується на системному підході та охоплює шість взаємопов'язаних блоків – інституційний, економічний, соціальний, інфраструктурний, транскордонний та аналітико-прогностичний (І. Бараняк).
- Обґрунтовано модель Національної стратегії забезпечення міграційної безпеки України, спрямованої на протидію системним міграційним ризикам, які послаблюють соціально-економічну резильєнтність регіонів та загрожують відтворенню людського потенціалу держави. Стратегія розроблена на засадах диференційованого підходу, що враховує специфіку трьох типів регіонів – прифронтових, тилкових і прикордонних, визначає для кожного з них стратегічні пріоритети, оперативні цілі й інструменти реалізації політики збереження та відновлення людських ресурсів (О. Мульська).
- Ідентифіковано особливості застосування антикризових інструментів у регіональному розрізі: у прифронтових областях орієнтовані на збереження життя і трудового потенціалу через евакуаційні програми, підтримку критичної інфраструктури та тимчасову зайнятість; у тилкових – на професійну адаптацію, перекваліфікацію, забезпечення житлом і соціально-трудова інтеграцію ВПО; у західних прикордонних регіонах – на розвиток транзитних хабів, налагодження співпраці з країнами ЄС, пільгові програми працевлаштування й підтримку малого бізнесу (О. Мульська).
- Сформовано цілісну модель збереження та розвитку людського потенціалу у великих містах України в умовах війни та повоєнного відновлення. У моделі виокремлено системоутворювальні блоки: (1) адаптація міської інфраструктури до безпекових та демографічних викликів; (2) запобігання відтоку та утримання кваліфікованих кадрів; (3) збереження фізичного і психічного здоров'я населення; (4) інтеграція ВПО та ветеранів у міську

економіку; (5) розвиток продуктивного дозвілля як чинника відтворення людського потенціалу. (І. Лещух).

- Систематизовано механізми інгібування міграційних втрат у проєкції розвитку великих міст. Розроблено аналітичну матрицю, в якій для кожного механізму визначено інструменти реалізації, зменшені ризики, очікувані ефекти для людського капіталу та систему індикаторів соціально-економічної резильєнтності (І. Лещух).

За звітний період в межах виконання наукового проєкту опубліковано: монографію, наукову доповідь, 13 статей у фахових періодичних виданнях (у т. ч. 2 статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science), 17 тез у матеріалах наукових конференцій.

За результатами дослідження у звітному році підготовлено та впроваджено 3 розробки (з них 3 – на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічної моделі взаємозв'язку між міграційною безпекою та соціально-економічною резильєнтністю держави й регіонів, поглибленні наукового розуміння міграційних ризиків, їх впливу на структурну динаміку соціально-економічних систем та удосконаленні інструментарію оцінювання резильєнтності через застосування просторових, темпоральних підходів, методів імітаційного моделювання.

Практична значимість роботи полягає у розробленні практично орієнтованого інструментарію для моніторингу міграційних ризиків, оцінювання соціально-економічної резильєнтності територій і формування управлінських рішень. Запропоновані моделі й механізми забезпечують можливість підвищення ефективності державної та регіональної політики.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541230 (фундаментальні дослідження).

3. ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗАХІДНОГО МАКРОРЕГІОНУ НА ЗАСАДАХ "ЗЕЛЕНОГО" ПЕРЕХОДУ

Вид тематики: програмно-цільова і конкурсна тематика НАН України (Гранти НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за

пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки 2025-2026 рр.; Розпорядження Президії НАН України від 17.02.2025 № 93; Договір від 03.03.2025 № 27/03-2025(6); № державної реєстрації 0125U001327).

Науковий керівник: к.е.н., ст.д. І.Лещух.

Основні виконавці: к.е.н. Ю. Башинська, к.е.н. О. Нестор, асп. Д. Сороковий.

Термін виконання: I кв. 2025 р. – IV кв. 2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- На основі вивчення сучасних концепцій сталого розвитку та повоєнної/посткризової відбудови ідентифіковано систему принципів політики повоєнного відновлення економіки територіальних громад на засадах «зеленого» переходу. Обґрунтовано доцільність виокремлення стратегічного, тактичного та оперативного рівнів управління процесом повоєнного відновлення економіки на засадах «зеленого» переходу як умови забезпечення вертикальної узгодженості рішень і підвищення керованості трансформаційних процесів. Доведено пріоритет переходу до якісно нової моделі розвитку, у якій екологічна безпека, соціальна інклюзія та інституційна доброчесність набувають статусу структуроутворюючих чинників довгострокової резильєнтності соціально-економічних систем (І. Лещух).
- На основі результатів опитування органів місцевого самоврядування констатовано структурний розрив між декларованою підтримкою бізнесом ініціатив «зеленого» переходу в територіальних громадах Західного регіону України та фактичною його залученістю до цього процесу, а також асиметричний розподіл відповідальності за реалізацію відповідних ініціатив між владою, бізнесом і громадськістю. Виявлено тенденцію просторової концентрації практик «зеленої» трансформації у великих міських громадах із вищою фінансовою та інституційною спроможністю за одночасного фрагментарного характеру таких практик у сільських і селищних громадах, що формує ризики посилення територіальної асиметрії повоєнного відновлення на засадах «зеленого» переходу. Ідентифіковано ключові фінансові, інституційні, інформаційно-компетентнісні та нормативні бар'єри інтеграції бізнесом «зелених» ініціатив у виробничі процеси (І. Лещух).
- За результатами опитувань органів місцевого самоврядування ідентифіковано ключові тенденції розвитку відновлюваної енергетики у громадах Західного макрорегіону України в умовах

війни. , що дозволило констатувати наявність низки загроз, що ускладнюватимуть повоєнне відновлення економіки територіальних громад: (1) енергетичні загрози, пов'язані з обмеженою автономністю громад та залежністю від централізованих енергетичних систем; (2) інституційні загрози, зумовлені недостатньою спроможністю ОМС планувати й реалізовувати проєкти у сфері ВДЕ; (3) економічні загрози, що проявляються у низькій інвестиційній привабливості та слабкій взаємодії ОМС з бізнес-середовищем в контексті реалізації проєктів ВДЕ; (4) соціальні загрози, пов'язані з обмеженими можливостями населення долучатися до «зелених» рішень; (5) інфраструктурні загрози, що включають руйнування енергетичних мереж та недостатній рівень їх модернізації. Водночас констатовано, що війна та масовані атаки на енергетичну інфраструктуру підсилюють інтерес громад до автономних і децентралізованих джерел енергії, що свідчить про значний потенціал реалізації принципів «зеленого» переходу за умови подолання окреслених бар'єрів (Ю. Башинська).

- Розкрито асиметричність територіального розподілу тягаря у контексті впровадження «зеленого» переходу та доведено необхідність широкого залучення зацікавлених сторін як умови мінімізації ризиків та підвищення адаптивності управління на місцевому рівні. Поглиблено наукові підходи щодо визначення варіативності моделей управління «зеленим» переходом («зверху вниз», «знизу вгору», змішаний підхід) та обґрунтовано, як їх поєднання формує оптимальну конфігурацію управління для територіальних громад України в контексті Європейського зеленого курсу (Д. Сороковий).
- На основі результатів опитування доведено, що «зеленому» переходу на рівні громад перешкоджають не лише ресурсні обмеження, але й структурні інституційні дисбаланси, зокрема: відсутність чітких механізмів вертикальної екологічної координації, недостатня інтеграція екологічних цілей у стратегічне та просторове планування, слабкий розвиток інструментів моніторингу та екологічного менеджменту (Д. Сороковий).
- На основі вивчення досвіду повоєнного відновлення економік Данії, Німеччини, Франції, Польщі та Канади після Другої світової війни, а також Кувейту після війни в Перській затоці, виокремлено спільні тенденції, які визначили траєкторії економічної реконструкції цих країн, зокрема: масштабна модернізація промислової, транспортної та енергетичної інфраструктур;

прискорене оновлення виробничих технологій; підвищення енергетичної місткості економічного зростання; посилення орієнтації економічної політики на ресурсну ефективність та технологічну інноваційність. Аргументовано, що сукупність цих процесів сформувала інституційні та технологічні передумови для появи нової моделі економічного розвитку, у межах якої диверсифікація джерел енергії, зменшення залежності від традиційних енергоємних секторів, підвищення екологічних стандартів та забезпечення енергетичної безпеки поступово набула стратегічного значення (О. Нестор).

За звітний період в межах виконання гранту опубліковано: 1 науково-аналітична доповідь, 9 статей у наукових фахових виданнях (у т.ч. 1 - у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science; 1 стаття – в закордонному виданні), а також 15 тез у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій.

За період виконання I етапу роботи підготовлено і скеровано органам влади різного рівня науково-аналітичну записку, яку впроваджено на рівні центральних органів влади.

Робота відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження визначається його спрямованістю на поглиблення теоретико-методичних засад повоєнного відновлення економіки та з'ясування детермінант трансформації економічних систем територіальних громад у координатах Європейського зеленого курсу.

Практична значимість дослідження полягає у формуванні моделей багаторівневого врядування розвитком місцевих економік на засадах «зеленого» переходу з урахуванням ролі територіальних громад як суб'єктів просторового та економічного розвитку, а також розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення інструментарію підвищення економічної стійкості територіальних громад в умовах повоєнного відновлення та інтеграції України до європейського простору сталого розвитку.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541230 (фундаментальні дослідження).

4. ПУБЛІЧНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.

Вид тематики: програмно-цільова і конкурсна тематика НАН України (науково-дослідна робота молодих вчених НАН України;

Розпорядження Президії НАН України від 27.06.2025 № 314; договір № 48/12-2025 від 01.07.2025; № державної реєстрації 0125U002865).

Науковий керівник роботи: к.е.н. О. Нестор.

Основні виконавці: к.е.н. О. Нестор, асп. Е. Шульц.

Термін виконання: 01.07.2025 р. – 31.12.2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Досліджено концептуальні засади зеленої трансформації. Розглянуто розвиток концепції зеленої трансформації та передумови її виникнення. Запропоновано визначення зеленої трансформації територіальної громади як комплексних, глибоких структурних змін в усіх сферах діяльності територіальних громад для реалізації зеленого переходу (О. Нестор);
- Виокремлено набір інструментів для здійснення зеленої трансформації, доступний органам влади різних рівнів, який структуровано на дві категорії: підвищення привабливості зелених технологій для кінцевого користувача (перевага надається існуючим технологіям) та ринкове стимулювання (перевага надається інноваціям) (О. Нестор);
- Досліджено роль публічного інвестування для здійснення зеленої трансформації. Проаналізовано джерела фінансування публічних інвестицій зеленої трансформації, зокрема на локальному рівні. Визначено перешкоди для здійснення публічного інвестування зеленої трансформації органами влади національного, регіонального та місцевого рівнів. Визначено перешкоди для здійснення публічних інвестицій у зелену трансформацію територіальних громад України (О. Нестор);
- Розглянуто тенденції публічного інвестування в зелену трансформацію на локальному рівні. Констатовано, що протягом останніх десятиліть кількість муніципалітетів, які інвестують у зелені ініціативи, значно зросла. Підсумовано, що фінансові та регуляторні бар'єри є основними перешкодами для публічних інвестицій у зелену трансформацію на місцевому рівні. Проаналізовано досвід публічного інвестування у зелену трансформацію на локальному рівні Австрії, Естонії та Туреччини в частині місцевих програм пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них (О. Нестор);
- Розглянуто досвід Польщі у сфері публічного інвестування у зелену трансформацію на локальному рівні. Зроблено висновок, що муніципальне фінансування може відігравати рушійну роль у процесі

зеленої трансформації місцевого самоврядування, розвитку зелених ринків та сприянні мобілізації приватного капіталу (Е. Шульц).

За звітний період в межах виконання гранту опубліковано 6 наукових праць, з них: 3 статті у наукових фахових видання, а також 3 тези у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження визначається його спрямованістю на поглиблення теоретико-прикладних засад публічного інвестування зеленої трансформації територіальних громад для формування дієвих інструментів повоєнного відновлення в умовах євроінтеграційного поступу України..

Практична значимість дослідження полягає у розробленні рекомендацій щодо зеленої трансформації територіальних громад через публічне інвестування з урахуванням європейського досвіду.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

ВІДОМЧА ТЕМАТИКА

1. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 17.06.2021 р., протокол №5, № державної реєстрації 0122U200317).

Науковий керівник: д.е.н., проф. І. Сторонянська

Основні виконавці: д.е.н., проф. С. Давимука; д.е.н., проф. Г. Возняк; д.е.н, с.н.с. І. Тимечко; д.е.н., проф. О. Копилук; д.е.н. Г. Карчева; к.е.н., ст. досл. Л. Бенюська; к.е.н., доц. А. Дуб; к.е.н., ст. досл. Х. Патицька; к.е.н, с.н.с. І. Коблик; др..філ. Л. Ключник; к.е.н. О. Нестор.

Термін виконання: III кв. 2022 р. – II кв. 2025 р..

Основні результати досліджень у звітному році:

- Шляхом тестування гіпотез щодо взаємозв'язку державних видатків і економічного зростання (для країн ЄС та України) в умовах криз емпірично доведено низку залежностей: рівень перерозподілу ВВП через державний бюджет чутливий до криз; обсяги доходів місцевих бюджетів є менш чутливими до фінансово-економічних криз; кризові умови обумовлюють зміну структури видатків державного бюджету, водночас напрямок зміни структури

(зростання соціально- чи економічно спрямованих видатків) визначається природою кризи. Встановлено прямий вплив збільшення видатків інвестиційного характеру на економічне зростання країн. При цьому економічне зростання може забезпечуватись як збільшенням державних видатків економічного характеру, так і соціального (І. Сторонянська, Л. Бенювська).

- Розроблено методичний підхід до оцінювання фінансової стійкості місцевих бюджетів за видатками. Обґрунтовано, що зростання профіциту бюджету не є прямим свідченням підвищення фінансової стійкості бюджету в умовах кризи. Зокрема зростання профіциту місцевих бюджетів у перший рік повномасштабної війни на фоні «галопуючого» дефіциту державного бюджету є результатом недофінансування видатків місцевих бюджетів через «замороження» видатків спеціальних фондів, згортання інфраструктурних проєктів, заборгованості по низці виплат через відміну «захищених» статей бюджету на час воєнного стану (Л. Бенювська).
- Запропоновано теоретико-методологічний концепт полісуб'єктної фінансової політики забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах надмірної невизначеності, який передбачає: а) визначення засадничих принципів та стратегічних цілей поступу територіальних громад; б) конкретизацію функцій та інструментів реалізації такої політики; в) врахування теоретичних положень місцевих фінансів, теорій місцевого економічного розвитку, що дозволить виявити особливості її формування та наслідки реалізації для місцевого економічного розвитку (Г. Возняк).
- Окреслено напрями покращення дієвості фінансової політики забезпечення економічного зростання територіальних громад, що охоплюють пропозиції з: оптимізації бюджетних ресурсів, посилення прозорості та відкритості місцевих бюджетів, формування фондів підтримки малого і середнього бізнесу, стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу, активізації інструментів муніципальних запозичень тощо (Г. Возняк).
- Розроблено рекомендації щодо удосконалення системи адміністрування майнових податків в Україні із фокусом на формування повних достовірних баз даних, підвищення прозорості, зменшення адміністративного навантаження та забезпечення ефективного розподілу функцій між органами ДПС і органами

місцевого самоврядування у контексті взаємодії із платниками податків (Х. Патицька).

- Запропоновано підхід до оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, на основі оціночної вартості нерухомості, який передбачає: проведення повної інвентаризації нерухомого майна, що перебуває як в комунальній, так і в приватній власності; забезпечення швидкого і максимального наповнення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно у взаємодії з органами місцевого самоврядування; розробку механізму встановлення оціночної вартості нерухомого майна та періодичності її перегляду; визначення інституції, яка відповідатиме за проведення оцінки нерухомості для цілей оподаткування, формування реєстру оціночної вартості нерухомості та його оприлюднення забезпечення права власникам нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, які не згодні з визначеною оціночною вартістю, здійснити його індивідуальну оцінку (А. Дуб)
- Обґрунтовано адаптивну модель боргової політики територіальних громад в умовах воєнних та післявоєнних ризиків, яка передбачає поєднання інструментів місцевих запозичень із механізмами управління борговою стійкістю, врахуванням ризиків втрати доходної бази, інфраструктурних втрат та зростання соціальних зобов'язань. Доведено доцільність використання боргу не лише як інструменту покриття дефіциту, а як стратегічного ресурсу фінансування відновлення, модернізації інфраструктури та стимулювання місцевого економічного розвитку в післявоєнний період (І. Коблик)
- Обґрунтовано роль індустріальних парків як інструменту реалізації фінансової політики стимулювання місцевого економічного розвитку в умовах воєнних та післявоєнних трансформацій, що забезпечує концентрацію публічних і приватних фінансових ресурсів, залучення інвестицій, створення робочих місць і розширення податкової бази громад. Розвинено підхід до фінансової підтримки індустріальних парків через поєднання публічних інвестицій, місцевих податкових стимулів, інструментів державної підтримки та механізмів державно-приватного партнерства як ключової умови формування точок економічного зростання на місцевому рівні (С. Давимука)
- Розвинено науково-методичний підхід до підвищення ефективності публічного інвестування через інституційне посилення спроможності органів влади різних рівнів у сфері управління

публічними інвестиціями, інтеграцію стратегічного планування та середньострокового планування публічних інвестицій, удосконалення процедур відбору, оцінки та моніторингу публічних інвестиційних проєктів, підвищення прозорості та підзвітності у сфері публічного інвестування, а також посилення ролі публічних інвестицій у досягненні цілей відновлення, сталого розвитку та євроінтеграції регіонів. (О. Нестор).

- Обґрунтовано ключову роль доступу малого бізнесу до фінансових ресурсів як передумови поживлення ділової активності, зайнятості та формування податкової бази громад. Встановлено, що у 2018–2024 роках частка непрацюючих кредитів в Україні суттєво зросла, а з початком повномасштабної війни ця тенденція набула різкого характеру, що посилило фінансові ризики для малого бізнесу на місцевому рівні. Доведено, що програма «Доступні кредити 5–7–9%» залишається ключовим інструментом підтримки підприємництва в громадах в умовах воєнної економіки. У контексті місцевого економічного розвитку виокремлено чотири чинники подальшого поживлення кредитування МСП: активну участь органів місцевого самоврядування у формуванні проєктного портфеля бізнесу; розвиток місцевих програм співфінансування та компенсації відсоткових ставок; інтеграцію кредитування з інструментами територіального розвитку та формування стабільного попиту через публічні закупівлі й проєкти відбудови. (О. Копилук, Л. Ключник).

За результатами досліджень опубліковано: 1 монографія, 1 науково-аналітична доповідь, 12 статей у наукових фахових виданнях, 1 – участь у монографії, 11 тез доповідей у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій..

За результатами досліджень у звітному році підготовлено та впроваджено 4 розробки (в т.ч. 4 – на рівні центральних органів влади).

Робота відповідає національним стандартам високого рівня

Наукова значимість дослідження визначається його спрямованістю на розв'язання таких важливих науково-практичних проблеми як зміцнення фінансової резилентності територіальних громад до прогнозованих та непрогнозованих ризиків функціонування.

Практична значення досліджень полягає у підвищенні ефективності фінансової політики розвитку територіальних громад, що забезпечуватиме їх економічне зростання.

Код бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування досліджень КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

2. МОДЕЛІ ОПТИМІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ

Вид тематики: відомча (постанова бюро Відділення економіки НАН України від 10.06.2022 р., протокол № 5; № державної реєстрації 0123U100385).

Науковий керівник: д.е.н., проф. Іщук С.О.

Відповідальні виконавці: д.е.н., ст. досл. Л. Созанський; д.е.н., доц. Ю. Полякова; д.е.н., проф. Дропа Я.Б.; д.е.н., доц. Т. д.е.н., проф. Кічурчак М.В.; к.е.н., доц. Л. Коваль; к.е.н., доц. Н. Дребот; к.е.н. Я. Кудря; к.е.н. О. Ляховська; к.е.н. Л. Казьмір; к.е.н. В. Косовська; м.н.с. О. Процевят.

Термін виконання: III кв. 2023 р. – II кв. 2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Розроблено комплексний методологічний підхід до ідентифікації типів міжсекторальних зв'язків в економіці, який ґрунтується на інтеграції положень підходів Ченері–Ватанабе та Расмусена, а також на оцінюванні вагомості видів економічної діяльності (ВЕД) у формуванні секторальних витрат, проміжної продукції, валової доданої вартості та кінцевого споживання національної економіки. Застосування цього підходу дало змогу здійснити системну ідентифікацію типів міжсекторальних зв'язків для всіх ВЕД в Україні. На основі отриманих результатів діагностовано особливості міжсекторальної взаємодії, характерні для економік України, Німеччини, Польщі та Словаччини. Виявлено структурні розриви у міжсекторальних зв'язках в українській економіці, зумовлені імпортозалежністю ВЕД (Л. Созанський).
- Узагальнено сучасні методологічні підходи до мультиплікаторного аналізу в межах міжгалузевої моделі «витрати-випуск», проведено оцінку їх переваг та обмежень. Визначено сфери застосування різних типів мультиплікаторів і їх ролі у формуванні ефективної економічної політики, зокрема, для оцінки структурних і політично зумовлених економічних трансформацій. На основі поєднання індуктивного підходу (аналізу емпіричних кейсів) із дедуктивним (визначення типології мультиплікаторів і виведення закономірностей їх впливу на міжгалузеву динаміку) доведено, що використання лише одного типу мультиплікатора без урахування соціальних, екологічних або часових аспектів може призвести до методологічно хибних висновків у прогнозуванні політики. Аргументовано, що одним із напрямів удосконалення оцінки

мультиплікативних ефектів є інтеграція мультиплікаторів із мережевим аналізом, MRIO-моделями та структурним розкладанням, що забезпечує глибше дослідження міжсекторальних взаємозв'язків в умовах глобальної економіки (Л. Созанський, Л. Коваль).

- Удосконалено та розширено існуючі підходи до декомпозиції мультиплікаторів, у результаті чого сформовано методичний підхід до розрахунку мультиплікаторів випуску, валової доданої вартості та зайнятості на основі таблиць «витрати–випуск». Запропонований підхід забезпечує деталізоване відтворення міжсекторальних взаємозв'язків, що дозволяє визначати мультиплікативний вплив кожного ВЕД як на агреговані макроекономічні показники, так і на показники інших секторів, а також здійснювати міжкраїнні порівняння отриманих мультиплікаторів. Проведена порівняльна оцінка мультиплікаторів випуску, ВДВ та зайнятості для ВЕД України, Німеччини, Польщі та Словаччини дала змогу ідентифікувати спільні та відмінні риси мультиплікативного впливу секторів української економіки порівняно з відповідними закономірностями в названих країнах ЄС (Л. Созанський).
- Проведено діагностику тенденцій структурно-просторових змін у промисловому секторі економіки регіонів України в умовах повномасштабної війни. Акцентовано увагу на виробництвах, які пов'язані із забезпеченням функціонування оборонно-промислового комплексу і входять у ТОП-10 за темпами зростання обсягу реалізованої продукції. Встановлено вектори трансформації структури переробної промисловості в напрямку збільшення у ній частки високотехнологічних виробництв, зокрема, машинобудування. Проведено порівняльну оцінку зміни рівня експортної орієнтованості переробних виробництв, а також інноваційної активності промислових підприємств. Верифіковано напрямки просторової трансформації промисловості України на підставі результатів розрахунку частки регіонів у структурі реалізованої промислової продукції і частки переробки у доданій вартості економіки останніх (С. Іщук).
- Верифіковано співвідношення між динамікою реалізованої продукції і динамікою зайнятості у переробній промисловості регіонів України. Визначено рівень продуктивності праці у розрізі переробних виробництв і регіонів. У підсумку виявлено тенденцію до поступового вирівнювання концентрації промислового потенціалу в напрямку його переміщення у центральні і західні

області, що певною мірою спричинено релокацією підприємств із прифронтових регіонів, але переважно є наслідком зміщення полюсів ділової активності загалом у безпечніші регіони (С. Ішук).

- Проаналізовано сучасні тенденції інноваційного розвитку, серед яких: цифровізація економічних процесів, “зелена” трансформація, розвиток біотехнологій і охорони здоров’я, формування стартап-екосистем та підтримка людського капіталу. Проведено оцінку витрат на дослідження та розробки в європейських країнах. Окреслено особливості формування європейської інноваційної політики, що передбачає високий рівень фінансування досліджень і розробок, інтеграцію науки, бізнесу та держави, інтернаціоналізацію інновацій і стратегічну орієнтацію на сталий розвиток. Показано, що досвід ЄС може бути використаний для активізації інноваційної діяльності в Україні, особливо в умовах повоєнного відновлення (Ю. Полякова, Н. Дребот).
- З’ясовано сучасні тенденції та динаміку залучення прямих іноземних інвестицій у різних регіонах світу. Проведено аналіз світового досвіду щодо розроблення засад і принципів інвестиційної політики й зусиль, спрямованих на залучення і сприяння прямим іноземним інвестиціям, на максимізацію ефективності заходів із залучення іноземних інвестицій, зокрема в контексті досягнення визначених цілей сталого розвитку. Проаналізовано ключові засади формування інвестиційної політики ОЕСР щодо залучення та використання іноземних інвестицій. Обґрунтовано пріоритетні напрями для розширення можливостей, пов’язаних із прямим іноземним інвестуванням для України в період повоєнної відбудови (Ю. Полякова, О. Процевят).
- Детерміновано сучасні напрямки інвестування промисловості у системі забезпечення її сталого розвитку. Обґрунтовано економічні критерії вибору механізмів реалізації капіталовкладень на прикладах українського та чеського машинобудування. Запропоновано метод визначення рентабельності реновацій основного капіталу у машинобудуванні, які покликані подовжити темпоральність лагів ефективної експлуатації засобів праці як відношення валових прибутків до вартості реалізації інноваційних проектів машинобудівними виробництвами, що дозволяє встановити відносні рівні дохідності таких реновацій (Я. Кудря).
- На основі результатів аналізу ринку харчової промисловості України та, зокрема, її кондитерського сегмента, упродовж 2021-2024 років, виявлено ключові тенденції технологічної модернізації

останнього. Встановлено, що вітчизняні харчова промисловість зберігає значний потенціал розвитку попри зовнішні виклики, демонструючи поступове відновлення виробництва й активізацію зовнішньої торгівлі. Оцінено вплив економічних і технологічних чинників на діяльність підприємств харчової промисловості. Показано зростання ролі технологічних інновацій, зокрема автоматизації, цифрових систем керування та роботизованих рішень. Визначено, що автоматизація є не лише інструментом технічної модернізації, а й стратегічною умовою підвищення конкурентоспроможності кондитерських підприємств та ключовим чинником забезпечення довгострокової стійкості (Н. Дребот, В. Косовська).

- З використанням інструментарію *STEEPVL*-аналізу на макро- та мезо- рівнях досліджено перспективи цифрової трансформації реального сектору економіки України. Узагальнено досвід країн ЄС щодо розробки та нормативно-правового забезпечення цифрової промислової політики, а також формування середовища, сприятливого для інновацій та інвестицій, шляхом встановлення чітких орієнтирів для цифрових трансформацій і досягнення цифрових цілей до 2030 року. Виділено ключові напрями адаптації державної промислової політики України до викликів цифровізації (Л. Казьмір).
- Визначено ключові тенденції розвитку сільськогосподарських виробництв в Україні та експорту сільгосппродукції порівняно з довоєнним періодом. Встановлено зміну географічних векторів міжнародної торгівлі українською сільськогосподарською продукцією. Окреслено пріоритетні напрями активізації виробництв, які можуть сприяти розвитку експортного потенціалу і зміцненню конкурентних позицій України на міжнародному ринку сільськогосподарської продукції (О. Ляховська).

За звітний період за результатами досліджень опубліковано: 1 монографія (у видавництві країни ЄС), 1 розділ в монографії, 1 наукова доповідь, 38 статей у фахових виданнях (у т.ч. 4 статті – у виданнях, включених до наукометричних баз Web of Science і Scopus, 7 – в інших періодичних виданнях за кордоном), 23 тез у матеріалах конференцій.

За результатами виконання НДР у звітному році підготовлено та направлено до органів влади 4 розробки (із них 4 – до центральних органів влади), впроваджено 3 розробки (у т.ч. 3 – на рівні центральних органів влади).

Рівень роботи відповідає міжнародним і національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у розробці системних методологічних підходів до ідентифікації типів міжсекторальної взаємодії в економіці та впливу останньої на показники соціально-економічного розвитку.

Практична значимість. Результати досліджень створюють науково-методичний та інформаційно-аналітичний базис для поточного і стратегічного планування та прогнозування соціально-економічних процесів на макро і мезо рівнях.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

3. ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ І ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 29.10.2024 р., протокол №9; № державної реєстрації 0125U000169).

Науковий керівник: д.е.н., проф. С. Шульц.

Основні виконавці д.е.н., проф. А. Мокій; д.е.н., с.н.с. М. Максимчук; д.е.н., доц. Лисяк Н.М.; д.е.н., с.д. Н. Попадинець; к.е.н., с.н.с. О. Луцків; к.е.н. М. Карп'як; пров. інж. О. Войтенко; пров. інж. А. Янович.

Термін виконання: I кв. 2025 р – IV кв. 2027 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Проаналізовано еволюцію регіональної політики Європейського Союзу від перших програм структурної перебудови до сучасної моделі політики згуртованості, що базується на принципах багаторівневого врядування, територіально орієнтованого підходу та стратегічного програмування за участю регіональних і місцевих акторів. Встановлено, що інституційна еволюція цієї політики відбувалася через поступовий перехід від централізованої логіки фінансового вирівнювання до моделі, де ключову роль відіграють місцеві інституції, партнерські механізми та прозора система розподілу повноважень (М. Максимчук).
- На основі ретроспективного аналізу процесу адаптації інституціонального базису соціально-економічної макросистеми України до вимог Спільних політик (*asquis communautaire*) ЄС, а також системного аналізу їх комплементарності запропоновано

доповнюючу субмодель структурно-секторальної інтеграції України до Європейського Союзу (А. Мокій).

- Проаналізовано теоретико-методологічні підходи та практики європейських країн щодо ідентифікації центрів економічного зростання та механізмів регулювання їх розвитку; ідентифіковано ключові інституційні обмеження та бар'єри розвитку центрів економічного зростання в Україні (Н. Лисяк).
- Проаналізовано основні інструменти реалізації інвестиційної політики ЄС та досліджено специфіку механізму інтегрованих територіальних інвестицій, який є пріоритетним у реалізації політики згуртованості. Зокрема, виокремлено ключові проблеми та окреслено перспективи залучення інструментарію проектного менеджменту у розвиток регіонів і територіальних громад; досліджено особливості інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України; проаналізовано інвестиційні інструменти індикативного стратегічного планування розвитку регіону (О. Луцків, Н. Попадинець).
- Проведено аналіз особливостей стратегічного планування країн-членів ЄС, зокрема Польщі, який засвідчив використання ключових елементів сучасного європейського підходу – оцінювання спроможності територій, застосування превентивного (ex-ante) оцінювання, орієнтацію на багаторівневе врядування та використання стандартизованих індикаторів конкурентоспроможності, що у комплексі забезпечує підвищення якості, узгодженості та результативності стратегічних документів (М. Карп'як, М. Габрель).
- Визначено ключові недоліки системи стратегічного планування в Україні в контексті імплементації європейського досвіду, зокрема фрагментарність та неузгодженість нормативно-правового забезпечення, політичну змінність і нестабільність стратегічних циклів, розрив між задекларованими цілями та бюджетними ресурсами, недостатню інституційну сталість і наявність корупційних ризиків. Сукупність цих факторів зумовлює формування декларативних стратегічних документів, що проявляється у відсутності дієвих механізмів оцінювання виконання стратегій, нечіткості критеріїв вимірювання результативності та обмеженій здатності стратегічних документів забезпечувати досягнення вимірюваних соціально-економічних результатів на національному та регіональному рівнях (М. Карп'як).

- Досліджено досвід становлення й розвитку регіональної політики ЄС у сфері регулювання розвитку сільських територій та проаналізовано стратегічні напрями регіональної політики ЄС щодо їх розвитку. Сформовано перелік стратегічних напрямів регіональної політики України, які необхідні для наближення до стандартів ЄС (О. Назаркевич).
- Досліджено особливості реалізації політики згуртованості ЄС, зокрема щодо умов розподілу коштів Структурних фондів ЄС, використання програмно-цільового підходу, запровадження індикаторів оцінювання ефективності регіональної політики та механізмів її реалізації. Визначено проблеми реалізації сучасної регіональної політики України, зокрема: відсутність адаптації програмно-цільового підходу до умов війни та потреб відновлення територій; дезінтегрованість регіональної та секторальної політик у механізмі підтримки розвитку територій; неузгодженість стратегічного, просторового і бюджетного планування; домінування проєктів підтримки розвитку та відбудови соціальної інфраструктури над проєктами економічної спрямованості (О. Войтенко).
- Проведено аналіз досвіду впровадження територіально-орієнтованого підходу в практику реалізації регіональної політики ЄС в розрізі його основних системоформуючих елементів, зокрема багаторівневого врядування, мережі стекхолдерів та інструментів підтримки розвитку окремих типів територій. Досліджено еволюцію, проблеми та особливості імплементації територіально-орієнтованого підходу у державній регіональній політиці України в частині визначення критеріїв виділення функціональних типів територій (А. Янович).

За результатами виконання досліджень у звітному році опубліковано: 2 монографії, розділ в колективній монографії, 22 статті у фахових періодичних виданнях (в т.ч. 4 - у виданнях, що входить до міжнародних наукометричних баз Scopus/Web of Science, із них 2 – спільно з іншими підрозділами); 24 тез у матеріалах конференцій.

За результатами виконання досліджень у звітному році підготовлено та впроваджено 3 розробки (з них 1 – на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає міжнародним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад формування і реалізації державної

регіональної політики з урахуванням сучасних моделей регулювання регіонального розвитку та глобальних мегатрендів.

Практична значимість дослідження пов'язана з розробкою рекомендацій з удосконалення інструментарію територіально орієнтованого регулювання соціально-економічного розвитку України у стратегічній перспективі. Результати досліджень за темою можуть бути використані центральними, регіональними та місцевими органами влади для удосконалення механізмів регулювання регіонального та місцевого розвитку.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень - 6541030 (фундаментальні дослідження).

4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 18.05.2024 р., протокол № 4; № державної реєстрації 0124U002129).

Науковий керівник: д.е.н., проф. В. Кравців.

Основні виконавці: д.е.н., с.н.с. І. Колодійчук; к.е.н., с.н.с. П.Жук; д.е.н., проф. Ю. Стадницький; к.геогр.н, доц.Ф. Кіпчач; к.н.д.у., с.н.с. І. Куліш; ; к.е.н. В. Ковалишин; к.е.н. Ю. Башинська; м.н.с. І. Мицишин, інж. О. Григоренко.

Термін виконання: III кв. 2024 р. – IV кв. 2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- На основі аналізу існуючих наукових підходів до визначення поняття регіональної екологічної політики запропоновано сучасну інтерпретацію цього поняття як систему цілей та дій органів влади усіх рівнів, громадських організацій та інших інститутів громадянського суспільства, що спрямовані на збереження природного довкілля й досягнення екологічно безпечних умов життєдіяльності населення регіону з використанням відповідних методів та інструментів, визначено її цілі на воєнний і поствоєнний період (В.Кравців, П.Жук).
- Визначено основні складові механізму реалізації регіональної екологічної політики, які включають: функції та повноваження органів влади різних рівнів, фінансове забезпечення природоохоронної діяльності, екологічне оподаткування, форми та методи екологічної регламентації господарської діяльності, моніторинг стану довкілля та інформаційне забезпечення

екологічної політики, екологічне інвестування, екологічне страхування, громадські екологічні рухи (В.Кравців).

- Сформульовано ключові принципи регіональної екологічної політики, які базуються на об'єктивній оцінці особливостей сучасних економічних процесів та ґрунтуються на фундаментальних постулатах екологічної політики Європейського Союзу та його вимог до України у сфері охорони довкілля (В.Кравців).
- Узагальнено вплив децентралізації на екологічну політику, встановлено дисбаланс між розширеними повноваженнями громад і недостатнім ресурсним забезпеченням, що призводить до фрагментації екологічного управління. Систематизовано екологічні ризики регіонального та місцевого рівнів, з особливим акцентом на стан водної інфраструктури, просторове планування та недостатню інтеграцію громад до управління природними ресурсами. Обґрунтовано необхідність посилення інституційної спроможності громад, включно зі створенням профільних екологічних підрозділів, впровадженням індикаторів сталого розвитку та механізмів громадської участі. Запропоновано концептуальні напрями модернізації екологічного врядування, серед яких – поліцентрична модель управління, цифровізація контрольних процедур, запровадження екологічної експертизи стратегічних рішень та формування інтегрованої системи моніторингу. (І. Колодійчук, Р. Волошин).
- Проведено аналіз діючої системи екологічного оподаткування, визначено територіальну диференціацію надходжень екологічного податку, яка кореспондується з територіальним розподілом господарського навантаження на навколишнє середовище та екологічним станом регіонів. Даний підхід послужив індикатором оцінки стану довкілля в регіонах України та критерієм їх рейтингування. Отримані результати знайшли своє картографічне відображення. Визначено місце екологічних податків в податкових надходженнях місцевих бюджетів (П. Жук).
- Науково обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення системи екологічного оподаткування, які передбачають: поглиблення екологічної спрямованості вітчизняної системи оподаткування; підвищення ставок екологічних податків з наближенням до європейської практики; розширення переліку складових екологічного податку; внесення змін у розподіл надходжень екологічного податку між бюджетами різних рівнів (П. Жук).

- Розроблено концептуальні засади запровадження в Україні системи торгівлі викидами (СТВ) як одного з ключових економічних інструментів реалізації екологічної політики. Сформульовано адаптовані до європейської практики основні принципи побудови української СТВ. Визначено передумови та запропоновано імплементований до особливостей України алгоритм запровадження СТВ на 2026-2027 роки. Визначено особливості та проблемні питання запровадження механізму регулювання викидів вуглецю на кордоні з Європейським Союзом (Ю. Стадницький, Ю. Башинська).
- Оцінено стан довкілля на основі доміант антропогенного навантаження в регіонах України. На основі оціночних результатів дослідження регіонів України за зведеними та інтегральними індексами антропогенного навантаження та їхніми індикаторами виокремлено такі рівневі градації стану довкілля: сприятливий, помірний, задовільний і напружений (Ф. Кіпчак).
- Сформульовано основні завдання, визначено складові та етапи впровадження в Україні системи екологічного страхування як важливого елементу економічного механізму реалізації регіональної екологічної політики, запропоновано конкретні заходи щодо практичного втілення ідеї (В. Ковалишин).
- Узагальнено сучасний стан екологічного інвестування в Україні, показано його асиметричність та значну залежність від макроекономічних і воєнних чинників. Акцентовано, що більшість коштів спрямовується на поточні витрати, тоді як капітальні інвестиції мають хвилеподібний характер. Виявлено ключові тенденції «зеленої» трансформації, встановлено стійку концентрацію екологічних інвестицій у кількох промислових областях та мінімальну активність у регіонах без значних інфраструктурних проєктів.. Сформульовано перспективні вектори розвитку екологічних інвестицій, зокрема ВДЕ, водоочищення, циркулярна економіка, екологічний моніторинг і зелені міські проєкти (І. Колодійчук, О. Юрків).
- Проаналізовано сучасний стан економічного стимулювання в екологічній політиці України, визначено ключові принципи його реалізації та особливості застосування прямих і непрямих інструментів у різних секторах економіки. Окреслено дисбаланс у доступі до стимулюючих механізмів між комунальним сектором та промисловістю, аграрною та освітньою сферами. Досліджено ефективність податкових пільг, дотацій, субсидій і фіскальних

регуляторів у контексті стимулювання «зелених» інвестицій та зменшення антропогенного впливу (І. Куліш).

- Узагальнено європейський досвід економічного регулювання природоохоронної діяльності з точки зору реальних можливостей його застосування в Україні, проаналізовано правову базу екологічної політики Європейського Союзу, визначено пріоритетні напрями запровадження у вітчизняну практику дієвих норм і правил регулювання екологічної безпеки (І. Мищисин).

За результатами виконання досліджень у звітному році опубліковано: розділ в монографії; 23 статті у фахових періодичних виданнях (у т.ч. 1- у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз Scopus/Web of Science, 1 – у закордонному періодичному виданні); 11 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

У рамках виконання НДР у звітному році підготовлено та направлено органам влади 6 наукових розробок (з них 5 – до центральних органів влади). впроваджено 4 розробки (з них 3 - на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження полягає у поглибленні суті та змісту поняття регіональної екологічної політики та виробленні цільової концепції економічного механізму її реалізації.

Практична значимість дослідження пов'язана з обґрунтуванням напрямів та розробкою прикладних рекомендацій щодо вдосконалення системи інституційно-економічного забезпечення регіональної екологічної політики.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження і розробки).

5. МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ»

Вид тематики: відомча (постанова бюро Відділення економіки НАН України від 10.06.2022 р., протокол № 5; № державної реєстрації 0123U102289).

Науковий керівник: д.е.н., с.н.с. Х. Притула.

Відповідальні виконавці: к.соц.н. А. Максименко; к.е.н. Я. Калат; к.е.н., доц. Л. Томашик; к.к.е.н., доц.. М. Виклюк; В.Черторижський.

Термін виконання: III кв. 2023 р. – IV кв. 2025 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Обґрунтовано стратегічні напрями, механізми та інструменти посилення інвестиційно-інноваційної безпеки і прискорення соціально-економічного розвитку прикордонних областей України в умовах сучасних економічних та безпекових викликів (Х. Притула, Я. Калат).
- Обґрунтовано необхідність стимулювання валового нагромадження капіталу (ВНОК), запуску цільових програм підтримки інноваційно-орієнтованого ВНОК через податкові стимули, що прив'язані до зростання фондів віддачі та впровадження цифрових й енергоефективних технологій. Такий підхід передбачає перехід до моделі "розумних" інвестицій, де витрати на модернізацію швидко компенсуються зниженням операційних витрат і прискоренням інновацій (Х. Притула, Л. Томашик).
- Розвинуто функціональну модель інноваційного процесу регіонів, що ґрунтується на життєвому циклі інновацій та потребі у відповідній інноваційній інфраструктурі (матеріальній та нематеріальній) для кожного етапу цього циклу: генерація ідеї та дослідження (R&D), трансфер технологій та верифікація, запуск та інкубація, фінансування та масштабування. Використання моделі дозволяє виявляти прогалини в інфраструктурі, знижувати ризики «долини смерті» інновацій та визначати пріоритетні напрями державної підтримки для посилення мережевої інтеграції елементів інноваційної екосистеми регіонів (Я. Калат).
- Проведено оцінювання відповідності інноваційної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України потребам кожного етапу інноваційного циклу на основі функціональної моделі інноваційного процесу. Виявлено, що: розвиток інноваційної інфраструктури у прикордонних областях є нерівномірним, з найбільшою концентрацією об'єктів у Львівській області; об'єкти інноваційної інфраструктури сконцентровані на початковому етапі (генерування ідей / дослідження) та на етапі масштабування / комерціалізації; прикордонні регіони демонструють високу концентрацію об'єктів інноваційної інфраструктури на етапі масштабування відносно загальнонаціонального рівня (Я. Калат, Г. Горин, В. Черторижський).
- Здійснено комплексний аналіз динаміки та структурної трансформації прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у прикордонних областях Західного регіону України. Визначено, що інструменти

участі в капіталі залишаються ключовим джерелом надходжень інвестицій. Виявлено значну регіональну диференціацію у секторальному спрямуванні ПІІ (А. Максименко, М. Виклюк, І. Андрушків).

- Запропоновано Дорожню карту сталого фінансування розвитку прикордонної інфраструктури України, яка є інноваційним та комплексним механізмом, що забезпечує синергетичну взаємодію державних ініціатив, фінансової підтримки міжнародних фінансових організацій та активної участі приватного сектору. Вона передбачає такі ключові етапи реалізації: інтеграція та таргетування фінансування ЄС, застосування комбінованого фінансування, стандартизація угод державно-приватного партнерства, адресне фінансування та усунення критичних вузьких місць транспортної мережі (Х. Притула, І. Кирик).

У звітному році за результатами досліджень опубліковано: науково-аналітичну доповідь, 13 статей у фахових періодичних виданнях (у т. ч. 2 статті - у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus / Web of Science, 2 – у закордонних виданнях), 6 тез доповідей.

За результатами досліджень у звітному році підготовлено та направлено органам влади науково-аналітичну доповідь та 2 доповідних записки, впроваджено 3 розробки (в т.ч. 2 - на рівні центральних органів влади).

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість дослідження полягає у розробці наукових засад та обґрунтуванні механізмів посилення інвестиційно-інноваційної безпеки прикордонних регіонів як складових економічної безпеки України в умовах післявоєнного відновлення..

Практична значимість дослідження визначається його спрямованістю на розв'язання таких важливих науково-практичних проблем як забезпечення конкурентоспроможності прикордонних регіонів в умовах післявоєнного відновлення, підвищення рівня життя мешканців прикордонних територій, інфраструктурне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку відповідних територій.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження).

6. ІНСТИТУЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ АГЛОМЕРАЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ)

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 18.05.2023 р., протокол № 4, № державної реєстрації 0124U001157).

Науковий керівник: д.е.н., проф. М. Мельник.

Основні виконавці: д.е.н., проф. В. Борщевський; д.е.н., проф. І. Бабець; к.е.н., доц. І. Залуцький; д.е.н., доц. Т. Мединська; к.е.н., с.д. І. Лещух; к.е.н., с.д. С. Ткач; к.е.н., доц. О. Жабинець; к.е.н., доц. У. Іванюк; к.е.н. Н. Синюра-Ростун; к.е.н. М. Бас-Юрчишин; м.н.с. Р. Яремчук.

Термін виконання: I кв. 2024 р. – II кв. 2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- На основі аналізу урбанізаційних процесів в Україні виявлено процеси стиснення економічного простору на користь великих міст та агломерацій; агломераційні простори стають точками концентрації інновацій, послуг і робочих місць, створюючи мультиплікативний ефект для навколишніх територій, забезпечують не лише більшу продуктивність праці, а й вищі стандарти життя, виступаючи полюсами розвитку у вітчизняній економічній системі (М. Мельник, І. Лещух).
- Обґрунтовано диверсифіковані варіанти легітимації статусу агломерацій, їх інституціоналізації на законодавчому рівні; розроблений механізм інституційно-правової легітимації Концепції інтегрованого розвитку територіальної громади як обов'язкової складової підсистеми документів стратегічного планування державної регіональної політики та базису взаємоузгодженої розробки документів просторового, соціально-економічного, бюджетного планування, зокрема в контексті стратегічного управління процесами формування та розвитку агломерацій (І. Залуцький).
- На основі дослідження європейського досвіду виявлено предметні площини інституційного регулювання розвитку агломерацій, які ґрунтуються на інституціоналізації моделей врядування метрополійних субрегіонів (просторів), чіткому розмежуванні повноважень між муніципалітетами, функціонуванні спеціалізованих координаційних органів, власних фінансових інструментів та інтегрованому стратегічному плануванні. Відповідно, орієнтирами державної регіональної політики в умовах війни та повоєнного відновлення мають стати: законодавче закріплення статусу агломерацій, формування

координаційних інституцій (агломераційних рад, рад мерів), запровадження механізмів спільної фінансової відповідальності, розроблення інтегрованих стратегій просторового, інвестиційного, інноваційного, інфраструктурного та економічного розвитку, підвищення інституційної спроможності міжмуніципальних органів стратегічного планування. (М. Мельник, І. Лещух).

- Виявлено агломераційні тренди просторово-економічного розвитку Львівської області: зростання інтенсивності маятникових міграцій у напрямі м. Львова; чітко виражений обернений зв'язок між відстанню до ядра та демографічною, інвестиційною й підприємницькою активністю громад; посилення субурбанізаційних процесів; концентрація житлового будівництва, промислово-логістичних об'єктів та індустріальних парків у приміській зоні; формування радіально орієнтованої транспортної системи з кількома вузловими точками; наявність зон високої й низької просторової концентрації підприємницької активності тощо. (І. Лещух).
- На основі результатів порівняльного аналізу інституційного регулювання агломерацій і метрополій у країнах ЄС та Україні запропоновано напрями удосконалення інституційної моделі українських агломерацій: ухвалення рамкового закону або постанови КМУ «Про агломерації»; запровадження виконавчих органів публічно-правного типу; уніфікація статутних і управлінських моделей; формування стабільної системи фінансування, зміцнення міжмуніципальної координації на засадах ефективного метрополійного управління відповідно до кращих практик ЄС (С. Ткач).
- Оцінено готовність та адаптованість до сучасних викликів і перспектив європейської інтеграції України територіальних громад, що входять до складу Львівської агломерації, а також надано практичні рекомендації для агломераційних громад України щодо підвищення ефективності використання інструментів, програм та можливостей євроінтеграції в сучасних соціально-економічних умовах (В. Борщевський).
- Виявлено основні чинники впливу агломерацій на економічне зростання Карпатського регіону як основа для обґрунтування місцевими органами влади пріоритетних напрямів стратегій розвитку територіальних громад, що утворюють міські агломерації Карпатського регіону, та підвищення ефективності використання соціально-економічного потенціалу агломерацій (І. Бабець).
- Проаналізовано перспективи розвитку Львівської агломерації в контексті досягнення цілей сталого розвитку. Обґрунтовані пропозиції щодо застосування інституційних інструментів забезпечення

екологічно збалансованого розвитку агломерацій, зокрема в контексті зменшення промислового забруднення, стабільного фінансування природоохоронної діяльності та стимулювання розвитку екологічного підприємництва (О. Жабинець).

- На основі досвіду функціонування європейських агломерацій систематизовано ключові інструменти стимулювання їх економічного розвитку. Запропоновано заходи щодо удосконалення інституційного забезпечення, зокрема в контексті нормативно-правового врегулювання взаємодії між членами агломерації, інституціоналізації офісу агломерації, єдиного просторове планування (Н. Синюра-Ростун);
- На основі аналізу формування бюджетів та фінансування великих європейських агломерацій визначено особливості формування фінансових та інвестиційних ресурсів агломерацій (метрополій), що послужило основою для вироблення рекомендацій як щодо удосконалення інструментарію реалізації державної регіональної політики в частині підтримки такого функціонального типу територій, як міські агломерації, так і щодо удосконалення внутрішньої системи врядування в рамках асоціації органів місцевого самоврядування – учасників агломерації (Т. Мединська, У. Іванюк).
- Систематизовано міжнародні підходи до організації систем освіти в міських агломераціях та визначено можливості їх адаптації в Україні, зокрема для Львівської агломерації обґрунтовано перспективи створення агломераційних освітніх кластерів, міжмуніципальних партнерських інституцій, інтегрованих транспортних рішень для підвезення учнів, цифрових реєстрів педагогічних ресурсів, а також розвитку STEM-напрямів та дуальної освіти у співпраці з індустріальними парками регіону (М. Бас-Юрчишин).

За звітний період за результатами досліджень опубліковано: колективну монографію, наукове видання, 32 статі у фахових періодичних виданнях (у т.ч.: 10 статей опубліковано у виданнях, включених до баз даних Scopus/WofS, із них 4 -спільно з іншими підрозділами), 24 тези у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій, а також 3 інших публікації.

За звітний період за результатами досліджень підготовлено та впроваджено 5 розробок (у т.ч. 5 – на рівні центральних органів влади).

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість роботи визначається її спрямованістю на теоретичне обґрунтування організаційно-інституційних механізмів розвитку агломерацій, виявлення просторових диспропорцій та інституційних бар'єрів їх розвитку.

Практична значимість досліджень полягає в розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення інституційного регулювання розвитку агломерацій, узгодження стратегічного, просторового та інвестиційного планування їх розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях при обґрунтуванні інструментарію реалізації державної регіональної політики в частині підтримки такого функціонального типу територій як міські агломерації.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження).

7. ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ У ПЕРСПЕКТИВІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 18.05.2023 р., протокол № 4, № державної реєстрації 0124U000984).

Науковий керівник: д.е.н., проф. Т. Васильців

Основні виконавці: д.е.н., с.д. О. Мульська; д.е.н., с.н.с. М. Біль; д.е.н., с.д. О. Левицька; д.е.н., проф. Р. Лупак; к.г.н., с.н.с. Р. Теслюк; к.е.н., с.н.с. Н. Андрусин, к.е.н. М. Бачинська, к.е.н. І. Бараняк, к.е.н. О. Махонюк.

Термін виконання: I кв. 2024 р. – II кв. 2026 р.

Основні результати досліджень у звітному році:

- Проаналізовано стан та ідентифіковано проблеми самозайнятості населення в Україні і Карпатському регіоні. Порівняння частки самозайнятих у структурі зайнятості в Україні, Польщі, Німеччині та ЄС порушує питання про те, як підвищений рівень самозайнятості пов'язаний з рівнем економічного розвитку. Аналізування структури зайнятості за статусом в Україні та Карпатському регіоні підтвердило високу роль сектору самозайнятості. Зважаючи на складні умови війни та стратегічне значення самозайнятості для збереження економічної активності населення, запропоновано заходи державної політики в даній сфері у розрізі інформаційно-аналітичних і мотиваційних пріоритетів (М. Біль).
- Проаналізовано ситуацію щодо безробіття, надання послуг Державної служби зайнятості в Україні та Карпатському регіоні. Результати аналізу дозволили обґрунтувати національний концепт регулювання безробіття, який поєднує вимоги євроінтеграції та проактивний підхід до підтримки безробітних. Визначено

пріоритети регулювання безробіття у регіонах: моніторинг ринків праці; планування структурних трансформацій зайнятості при різних безпекових сценаріях; прогнозування конверсійного безробіття; коригування розміру виплат по безробіттю з урахуванням макрообмежень і середньої зарплати в регіоні, застосування проактивних інструментів підтримки безробітних (М. Біль).

- Встановлено неефективність інструментарію соціального діалогу в Україні, що унеможливує використання потенціалу мобілізації та солідаризації суспільства у соціально-трудоій сфері під час війни. Аргументовано необхідність розбудови багаторівневої й впливової системи соціального діалогу в регіонах з огляду на євроінтеграційні зобов'язання України. (М. Біль).
- Детерміновано основні просторово-структурні тенденції та ендогенні дисбаланси ринку праці Карпатського регіону України в умовах соціально-економічної нестабільності, спричиненої повномасштабним вторгненням рф. Акцентовано увагу на специфіці зайнятості в регіоні, яка зумовлена обмеженою диверсифікацією економіки, сезонністю робіт, тінізацією трудових відносин, демографічними викликами та низьким рівнем відповідності між системою професійної освіти і реальними потребами ринку праці. Зроблено висновок про необхідність розробки адаптивної регіональної політики зайнятості, вдосконалення системи професійної підготовки кадрів та забезпечення ефективного використання трудового потенціалу в умовах воєнних викликів і післявоєнного відновлення (І. Бараняк, О.Махонюк).
- Виявлено ключові проблеми функціонування ринку праці Карпатського регіону України, що обумовлюють кадровий дефіцит. Обґрунтовано негативні наслідки цих дисбалансів для відтворення трудового потенціалу та забезпечення розвитку ринку праці регіону. Запропоновано систему інструментів і заходів трансформації ринку праці Карпатського регіону України щодо формування інноваційної інфраструктури та цифрових сервісів зайнятості, стимулювання деконцентрації зайнятості у великих містах, підтримки підприємництва та самозайнятості, упровадження форсайтингу та стратегування потреб ринку праці, розвитку дуальної і безперервної освіти. (О. Мульска, І. Бараняк).
- Виявлено структурно-кон'юнктурні дисбаланси на ринку праці Львівської області, що проявляються у перевищенні темпів зростання безробіття над попитом на працю, скороченні пропозиції робочих місць для осіб без професійної підготовки та вакансій для працівників

із найпростішими професіями, дефіциті кваліфікованих робітничих кадрів за надлишку вакансій управлінців і менеджерів, концентрації робочих місць у секторах із низьким рівнем доданої вартості, розриві у рівнях заробітної плати та кваліфікації праці, поглибленні вікових та зростанні просторових диспропорцій зайнятості. З урахуванням наявних викликів визначено пріоритетні напрями та інструменти регіональної політики подолання кон'юнктурних дисбалансів ринку праці Львівської області (Р. Лупак).

- Проаналізовано трансформаційні процеси на ринку праці Карпатського регіону України в умовах війни, що зумовили суттєві зміни у структурі зайнятості, професійно-кваліфікаційному складі робочої сили та територіальному розміщенні трудових ресурсів. Окреслено ключові виклики, серед яких різке збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, зростання тиску на соціальну інфраструктуру, дисбаланси між наявною пропозицією та потребами регіональної економіки, посилення трудової міграції та ризики втрати людського капіталу. Проаналізовано нові тенденції регіональної зайнятості, розвиток секторів, що демонструють стійкість або потенціал відновлення, а також формування інноваційних форм зайнятості та самозайнятості, актуальних для територій тилового типу (Т. Васильців).
- Визначено інструменти розвитку інституційного партнерства між системою професійної освіти та бізнесом в умовах трансформації регіонального ринку праці. Розглянуто механізми узгодження освітніх програм із потребами регіональної економіки, розвиток дуальної освіти, партнерські моделі підготовки кадрів і цифрові інструменти координації. Визначено роль регіональних інституцій у формуванні сприятливого середовища для інвестування в людський капітал та підвищення конкурентоспроможності ринку праці (Т. Васильців).
- Виявлено ключові проблеми та недоліки регіональної політики соціально-трудової реінтеграції ветеранів війни (на прикладі Львівської області). Обґрунтовано, що для ефективної реінтеграції ветеранів війни в цивільне життя необхідно реалізувати інституційно-адміністративні та економічні інструменти. Доведено, що трансформація форм та видів зайнятості в Україні передбачає ціннісні орієнтації роботодавців на інтеграцію ветеранів війни у соціально-трудові відносини, зокрема через практики аутсорсингу, роботи за договорами з фіксованим терміном та інші нестандартні форми працевлаштування (О. Мульська, О. Левицька).

- Обґрунтовано ключові завдання і пріоритети модернізації регіонального ринку праці на прикладі Львівської області з урахуванням викликів війни та потреб відновлення економіки. Встановлено, що важливими чинниками формування збалансованого ринку праці є забезпечення відповідності попиту і пропозиції робочої сили, подолання диспропорцій у розвитку міських і сільських територій, розвиток професійних навичок населення, удосконалення соціального діалогу, модернізація робочих місць та впровадження інновацій. (О. Левицька).
- Досліджено головні проблеми розвитку ринку праці Карпатського регіону в період економічних шоків та соціально-трудова дисбалансів. Наголошено на потребі адаптивної політики, що сприятиме створенню сучасних форм зайнятості, підтримці малого бізнесу та співпраці освіти з бізнесом. Запропоновано інструментарій моніторингу дисбалансів із використанням сценарного аналізу, який може слугувати основою для ефективного планування регіональної політики зайнятості (О. Левицька).
- Здійснено комплексне дослідження динаміки та структурних трансформацій ринку праці Карпатського регіону України у 2008-2021 рр. на основі авторської методики композиційного аналізу із врахуванням п'яти складових (якість робочих місць, інтелектуально-кадрове забезпечення, мотивація праці, ефективність зайнятості та ринку праці, інституційна спроможність ринку праці). Визначено основні «вузькі місця» в системі функціонування регіонального ринку праці і сфери зайнятості. Львівська область ідентифікована як регіон-лідер за комплексним показником розвитку ринку праці (О. Левицька).
- Ідентифіковано проблеми трансформації ринку праці в областях Карпатського регіону України в умовах соціально-трудова дисбалансів, що виникають на тлі макроекономічних шоків. Доведено, що трансформація регіональних ринків праці супроводжується низьким рівнем конкурентоспроможності робочих місць, інтенсифікацією зовнішньої міграції, кадровим дефіцитом в окремих галузях економіки, поширенням соціальної нерівності тощо. Запропоновано комплексний підхід до моніторингу соціально-трудова дисбалансів із використанням сценарного аналізу і моделей еластичності (О. Мульска).
- Ідентифіковано основні перешкоди реалізації інституційного партнерства між роботодавцями, закладами професійної освіти та органами місцевої влади (на прикладі Львівської області).

Виокремлено стратегічні завдання покращення інституційного партнерства в регіоні, зокрема щодо підвищення якості та практико-орієнтованості професійної освіти, розширення інфраструктурних можливостей закладів, забезпечення випускників «якірними» робочими місцями, активізації комунікації й координації між освітою, бізнесом і владою. Обґрунтовано сучасні інструменти розвитку інституційної взаємодії системи професійної освіти та бізнесу в умовах трансформації ринку праці регіону (О. Мульска, Т. Васильців).

- Проаналізовано основні напрями трансформації регіональних ринків праці у Карпатському регіоні України в контексті розвитку територіальних громад. Визначено ключові напрями, що включають адаптацію трудових ресурсів, підвищення ролі малого і середнього бізнесу, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб та розвиток професійної освіти. Сформовано рекомендації з підвищення соціально-економічної стійкості ринку праці Карпатського регіону, що є актуальним в умовах постконфліктного відновлення та інтеграції у європейський простір. (М. Бачинська).
- Ідентифіковано ключові загрози для ринку праці Карпатського регіону України в умовах повномасштабної війни та розроблення комплексних інструментів реагування. Проведено класифікацію загроз (демографічні, соціальні, економічні, інституційні) та виокремлено шість функціональних груп інструментів: програми підтримки, інвестиційні механізми, цифровізація, освітні ініціативи, підтримка релокованого бізнесу та соціальні програми. Проаналізовано приклади вже реалізованих заходів на регіональному рівні та окреслено їхню результативність. (М. Бачинська).

За результатами досліджень у 2025 році опубліковано: 4 статті у виданнях, включених до наукометричних баз Scopus/WoS; 1 – в іноземних періодичних виданнях; 20 статей у фахових періодичних виданнях України; 8 тез в матеріалах конференцій.

За результатами дослідження у звітному році підготовлено та впроваджено 4 розробки (з них 4 – на рівні центральних органів влади).

Рівень досліджень відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у розвитку теоретико-методологічних засад аналізу трансформаційних процесів на регіональних ринках праці в умовах соціально-трудова дисбалансів і міграційних втрат.

Практична значимість досліджень обґрунтовується удосконаленням методичних підходів до моніторингу та діагностики соціально-трудова дисбалансів і розробленням прикладних механізмів (модернізації професійної освіти, розвитку інституційного партнерства, підтримки підприємництва, стимулювання гнучких форм зайнятості та комплексних інструментів реінтеграції ветеранів), які спрямовані на подолання кадрових та інституційних обмежень розвитку ринку праці Карпатського регіону України та посилення його адаптивності в умовах шоків і кризових трансформацій.

Код бюджетної програми, за якою здійснювалось фінансування досліджень – КПКВК 6541030 (прикладні дослідження і розробки).

8. ПУБЛІЧНЕ ІНВЕСТУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ НА ЗАСАДАХ БАГАТОРІВНЕВОГО ВРЯДУВАННЯ

Вид тематики: відомча (постанова Бюро Відділення економіки НАН України від 16.12.2024 р., протокол №11, № державної реєстрації 0125U202692).

Науковий керівник: д.е.н., проф. І. Сторонянська.

Основні виконавці: д.е.н., проф. С. Давимука; д.е.н., проф. Г. Возняк; д.е.н, с.н.с. І. Тимечко; д.е.н., проф. О. Копилук; к.е.н., ст. досл. Л. Бенівська; к.е.н., доц. А. Дуб; к.е.н., ст. досл. Х. Патицька; др.філ. Л. Ключник; к.е.н. О.Нестор.

Термін виконання: III кв. 2025 р. – IV кв. 2027 р..

Основні результати досліджень у звітному році:

- Поглиблено теоретичну інтерпретацію концепції багаторівневого врядування у контексті публічного інвестування розвитку територій з урахуванням євроінтеграційного вектору України. Доведено, що ефективність публічного інвестування в умовах багаторівневого врядування визначається не лише розподілом повноважень, а насамперед якістю координаційних механізмів, інституційною спроможністю територій та узгодженістю стратегічних і бюджетних рішень, що відповідає принципам субсидіарності, партнерства та результатоорієнтованості, закріпленим у практиці Європейського Союзу (І. Сторонянська, Л. Бенівська).
- Виявлено закономірності трансформації моделі багаторівневого врядування в Україні та систематизовано ключові виклики її імплементації в системі публічного інвестування. Систематизовано основні обмеження її ефективного функціонування у сфері публічних інвестицій, зокрема: фрагментарність координації між рівнями влади, асиметрію інституційної спроможності

територіальних громад, слабкість інструментів міжсекторальної взаємодії, ризики політичних і соціальних конфліктів, а також недостатній рівень участі громадськості у формуванні інвестиційних пріоритетів (Л.Беновська).

- Проведено системний аналіз відмінностей між європейськими та українськими підходами до управління публічними інвестиціями з урахуванням відмінностей інституційної логіки, ступеня фінансової децентралізації та доступу до зовнішніх джерел фінансування. На основі результатів ідентифікації ризиків чинної моделі управління публічними інвестиціями поглиблено наукові підходи до визначення напрямів реформування системи управління публічними інвестиціями шляхом аргументації необхідності законодавчого закріплення нової моделі з урахуванням принципів багаторівневого врядування, гармонізації стратегічного і бюджетного планування, розмежування типів інвестиційних проєктів та встановлення диференційованих правил їхнього відбору (Х. Патицька).
- Обґрунтовано концептуальні засади інтеграції бюджетного планування і публічного інвестування як запоруки зміцнення спроможності громад реалізовувати розвиткові ініціативи, залучати додаткові ресурси, а відтак і забезпечувати сталість місцевого економічного зростання. Показано, що синхронізація бюджетного планування і публічного інвестування сприяє узгодження стратегічних, програмних і фінансових рішень у межах єдиного управлінського циклу, що унеможливорює дублювання місцевих проєктів та забезпечує результативність інвестицій (Г. Возняк).
- У межах розвитку положень теорії стратегічного управління територіальним розвитком і концепції багаторівневого врядування обґрунтовано необхідність інституційної інтеграції стратегічного та інвестиційного контурів публічного управління на місцевому рівні. Доведено, що розрив між процесами формування стратегічних цілей розвитку територіальних громад і механізмами відбору та реалізації публічних інвестиційних проєктів є однією з ключових причин фрагментарності інвестиційних рішень, втрати їх стратегічної спрямованості та зниження ефективності публічного інвестування. На цій теоретичній основі запропоновано законодавчо закріпити обов'язкове включення всіх членів місцевої інвестиційної ради до складу робочої групи з розроблення стратегії розвитку територіальної громади та плану заходів з її реалізації. Реалізація такої інституційної моделі дозволить забезпечити

узгодженість стратегічних та інвестиційних пріоритетів, підвищити якість управлінських рішень (А.Дуб, І. Гринчишин).

- Розвинено теоретико-методологічні засади публічного інвестування в контексті сучасних концепцій розвитку територій, зокрема сталого розвитку, територіальної стійкості, інклюзивного зростання та децентралізації, з урахуванням підходу функціональних типів територій. Обґрунтовано, що ефективність публічного інвестування має визначатися не лише галузевими пріоритетами, а й специфікою функціонального профілю територій. Доведено, що врахування функціонального типу території у процесі формування пріоритетів публічного інвестування дозволяє підвищити адресність інвестиційних рішень, узгодити їх із потребами місцевого економічного розвитку, підсилити просторову збалансованість та стійкість соціально-економічних систем в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій. (С. Давимука, О.Нестор).
- Розвинуто науково-методичний підхід до обґрунтування публічних інвестиційних проєктів розвитку територій на основі моделі п'яти обґрунтувань (стратегічного, економічного, комерційного, фінансового та управлінського), яка вже використовується в національній практиці публічного інвестування. Обґрунтовано доцільність її подальшого вдосконалення шляхом інтеграції принципів багаторівневого врядування, урахування функціональних типів територій та орієнтації на цілі місцевого економічного розвитку (І. Сторонянська, О. Копилук).

За результатами виконання досліджень у звітному році опубліковано: розділ в монографії, 24 статті у наукових фахових виданнях (у т.ч. 3 – у виданнях, включених до міжнародної наукометричної бази Scopus), 7 тез доповідей у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Підготовлено та направлено органам влади та місцевого самоврядування 4 розробки, впроваджено 4 розробки (в т.ч. 2 – на рівні центральних органів влади).

Робота відповідає національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість досліджень полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад розвитку публічного інвестування на основі імплементації принципів багаторівневого врядування; обґрунтуванні пріоритетів розвитку системи публічного інвестування в контексті її узгодження з цілями державної політики розвитку функціональних типів територій, регіонів, територіальних громад;

Практична значимість полягає у обґрунтуванні якісних змін щодо побудови вітчизняної системи публічного інвестування розвитку територій на підставі дослідження європейського досвіду функціонування систем публічного інвестування регіонального та місцевого розвитку.

Код бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування досліджень КПКВК 6541030 (прикладні дослідження та розробки).

ДОГОВІРНА ТЕМАТИКА

1. КОМПЛЕКСНЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ГРОМАД.

Вид тематики: договірна тематика (договір із МОН України від 22.10.2025 № БФ/С21-2025; № держ. реєстрації 0125U003490)

Керівник проекту: д.е.н., проф. С. Ішук.

Відповідальні виконавці завдань проекту: д.е.н., с.д. Л. Созанський; д.е.н., проф. М. Мельник; д.е.н., с.д. О. Мульська; д.е.н., проф. С. Шульц; д.е.н., с.н.с. Х. Притула; д.е.н., проф. І. Сторонянська; д.е.н., проф. В. Кравців.

Термін виконання: 17.09.2025 - 29.05.2026.

Основні результати проекту у звітному році:

- Емпірично обґрунтовано закономірності впливу інноваційності продукції (вираженої показником частки чистих доходів від реалізації інноваційної продукції у чистих доходах від загальної реалізації продукції промислових підприємств) на зайнятість і оплату праці у промисловому секторі економіки. Статистично доведено наявність високого прямого зв'язку між інноваційністю продукції і часткою промисловості у структурі зайнятості в економіці. Побудовано регресійну модель, яка відображає зміну зайнятості у промисловості при зміні інноваційності продукції на 1 в.п. Доведено, що зростання інноваційності продукції позитивно впливає на зростання валової середньої місячної заробітної плати у промисловому секторі економіки. Розроблена квадратична нелінійна регресія дозволяє з високою точністю прогнозувати зміну валової середньої місячної заробітної плати у промисловості при зміні рівня інноваційності продукції (С. Ішук, Л. Созанський).
- Вивчено європейський досвід розвитку інноваційної інфраструктури в контексті інституційного забезпечення для обґрунтування пріоритетів та інструментарію модернізації інноваційної інфраструктури у воєнно-повоєнний період.

Визначено предметні площини та пріоритетні напрями інноваційного співробітництва України та ЄС в умовах реалізації Рамкових Програм ЄС (зокрема, «Горизонт Європа»), що є умовою поступового входження дослідницько-інноваційної сфери України у Європейський дослідницький простір на основі визнання: цілей оновленого Європейського дослідницького простору; досліджень та інновацій ключовими рушіями та основними інструментами для сталого зростання, інноваційного розвитку, конкурентоспроможності та привабливості; термінології, цілей та інструментів Програми «Горизонт Європа» як частини національного законодавства України (М. Мельник).

- Розроблено теоретико-концептуальну модель інноваційно-інклюзивного розвитку ринку праці, що інтегрує доміанти цифрової трансформації, смарт-спеціалізації та інклюзивного зростання. Обґрунтовано методико-концептуальні засади формування політики інноваційно-інклюзивного розвитку соціальної сфери регіонів України з урахуванням сучасних викликів цифровізації й смарт-спеціалізації. Ідентифіковано синергетичні ефекти від поєднання інституційних, демографічних і технологічних чинників, що забезпечує виявлення критичних зон трансформації ринку праці та формування стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку соціальної сфери (Т. Васильців, О. Мульська).
- Обґрунтовано концептуальні засади розвитку е-врядування, які базуються на принципах інклюзивності, ефективності, прозорості публічного управління і надання публічних послуг та парадигмальних моделях комунікації і координації суб'єктів системи електронного врядування, а також включають механізми його реалізації зокрема: цифровізацію публічних послуг; розвиток цифрової інфраструктури; електронну взаємодію органів влади; е-демократію та громадську участь; забезпечення цифрової безпеки та кіберзахисту; підвищення цифрових компетентностей населення та службовців. На основі аналізу реалізації низки концепцій розвитку е-врядування для регіонального та локального рівнів в Україні та досвіду впровадження цифрових інструментів в країнах-членах ЄС виявлено проблеми цифрової трансформації публічного управління в контексті реалізації загальнодержавних стратегій, цифрових платформ і національних реєстрів до локальних сервісів громад і регіональних інформаційних систем (С. Шульц).

- Розвинуто методичний підхід до оцінювання ефективності регіональних інноваційних систем України на основі методології оцінки Європейського інноваційного табло 2025. Даний підхід враховує особливості розвитку регіональних інноваційних систем України та специфіку організації та функціонування офіційної статистики в Україні (Х. Притула).
- Досліджено організаційно-фінансові механізми забезпечення функціонування системи ПТО у країнах ЄС та визначено можливості їх адаптації в Україні. Систематизовано джерела фінансування ПТО, охоплюючи державні, приватні, місцеві та змішані моделі співфінансування. Ідентифіковано ключові механізми, що забезпечують фінансову сталість системи – галузеві фонди професійної освіти, ваучерні програми, індивідуальні навчальні рахунки, грантові інструменти та публічно-приватне партнерство. Уточнено теоретико-методологічні підходи до аналізу фінансового забезпечення ПТО, розроблено аналітичну рамку оцінювання інституційної спроможності та ефективності використання фінансових інструментів (І. Сторонянська).
- Обґрунтовано концептуальні засади формування інноваційної регіональної системи управління відходами, адаптованої до специфіки гірських територій. Визначено ключові компоненти інноваційної моделі: децентралізовані модульні рішення, сенсорний моніторинг, цифрове управління потоками відходів та прогнозна аналітика (В. Кравців).

За результатами виконання досліджень у звітному році опубліковано: 7 статей у наукових фахових видання та 6 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Робота відповідає міжнародним і національним стандартам високого рівня.

Наукова значимість полягає у розробці наукових засад модернізації інноваційної екосистеми розвитку регіонів та громад.

Практичне значення роботи полягає в оновленні засад державної інноваційної політики і розробці відповідних стратегій, концепцій та програм.

Код бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування досліджень КПКВК 6541030 (фундаментальні дослідження).

2. ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬКІСНО-ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ НА ПРАЦЮ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.

Вид тематики: договірна тематика (договір із Центром забезпечення розвитку освіти при Департаменті освіти і науки Львівської ОВА від 15.07.2025 № 24; № державної реєстрації 0125U002442).

Керівник проекту: д.е.н., проф. Т. Васильців

Основні виконавці: д.е.н., с.д. О. Мульска, к.е.н. І. Бараняк.

Термін виконання: 15.07.2025 - 31.08.2025

Основні результати виконання роботи:

- Розроблено інструментарій соціологічного опитування роботодавців Львівської області на предмет виявлення кількісно-якісних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників закладів професійної освіти. Ідентифіковано потреби роботодавців у кваліфікованих робітничих кадрах. Узагальнено досвід працевлаштування та характеристики задоволеності роботодавців професійно-кваліфікаційними характеристиками випускників ЗПТО. Ідентифіковано форми співпраці ЗПТО та роботодавців. Визначено інструменти залучення бізнесу до планування підготовки робітничих кадрів. Визначено напрями розвитку ДПП у контексті узгодження попиту роботодавців і пропозиції робітничих кадрів (Т. Васильців, О. Мульска).
- У процесі реалізації дослідження взято участь в основних етапах підготовки та обробки емпіричних даних. Зокрема, здійснено розроблення анкети з урахуванням дослідницьких цілей та логіки опитування, що включало структурування змістових блоків і формулювання релевантних запитань. Здійснено опрацювання результатів соціологічного дослідження, включаючи попередній аналіз, систематизацію відповідей респондентів та графічне оформлення отриманих даних. Побудовано діаграми, графіки та таблиці, які дали змогу наочно представити ключові кількісні й якісні характеристики зібраної інформації (І. Бараняк).

Результати роботи у формі звіту передано замовнику (акт приймання-передачі науково-технічної продукції №1 від 20.08.2025 р.)

Рівень роботи відповідає національним стандартам високого рівня.

3. ПІДГОТОВКА ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОЄКТУ ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ У 2025-2027 РОКАХ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

Вид тематики: договірна тематика (Договір із Тернопільською обласною військовою адміністрацією. № 17 від 19.08.2025; № державної реєстрації 0125U003209).

Керівник проєкту: д.е.н., проф. І. Сторонянська.

Основні виконавці: д.е.н., проф. І. Сторонянська; к.е.н. О. Нестор; к.е.н. ст. досл. Л. Беновська.

Термін виконання: 19.08.2025 - 30.11.2025

Основні результати виконання роботи:

- визначено зміст та основні цілі документа, його зв'язок з іншими документами державного планування, зокрема із Стратегією розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки;
- надано характеристику поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозовані зміни цього стану;
- досліджено соціально-економічні ризики від Стратегії - можливі соціальні конфлікти;
- виділено основні екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом;
- наведено виправдані альтернативи із обґрунтуванням причин вибору основного варіанту;
- вказано всі планові діяльності, що передбачені в Стратегії розвитку населеного пункту та опис наслідків для довкілля внаслідок їх провадження;
- розроблено заходи, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії;
- представлено опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових, постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- передбачено моніторингові заходи щодо імовірного впливу планованої діяльності на компоненти довкілля.

В результаті виконання роботи проведено відповідні дослідження, підготовлено аналітичні матеріали, висновки та рекомендації, надано консультаційні та експертні послуги, передбачені Договором.

Результати роботи прийняті замовником (акт здачі-приймання за договором № 17 від 19.08.2025).

4. ПІДГОТОВКА ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОЄКТУ ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БІБРЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026-2027 РОКИ.

Вид тематики: договірна тематика (Договір із Бібрською міською радою №01-09/2025 від 01.09.2025; № державної реєстрації 0125U003275).

Керівник проєкту: к.е.н., доц. А. Дуб.

Основні виконавці: к.е.н., доц. А. Дуб; к.е.н. О. Нестор; к.е.н, ст. досл. Л. Бенівська.

Термін виконання: 01.09.2025 - 10.12.2025.

В ході виконання роботи:

- визначено зміст та основні цілі документа, його зв'язок з іншими документами державного планування, зокрема із Стратегією розвитку Львівської області на період 2021-2027 років;
- надано характеристику поточного стану довкілля та прогнозовані зміни цього стану;
- досліджено соціально-економічні ризики від реалізації Стратегії; виділено основні екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії;
- проаналізовано планові діяльності, що передбачені в Стратегії розвитку населеного пункту та опис наслідків для довкілля внаслідок їх провадження;
- охарактеризовано можливий вплив на об'єкти природно-заповідного фонду;
- розроблено заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії;
- представлено зауваження громадськості, що надійшли протягом громадських слухань та громадських обговорень;
- передбачено моніторингові заходи щодо впливу планованої діяльності на компоненти довкілля.

В результаті виконання роботи проведено відповідні дослідження, підготовлено аналітичні матеріали, висновки та рекомендації, надано консультативні та експертні послуги, передбачені Договором. Результати роботи прийняті замовником (акт здачі-приймання №1 від 08.12.2025 р.).

5. РОЗРОБКА ПРОЕКТУ ПЛАНУ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ХОДОРІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ (З ПЕРСПЕКТИВОЮ ДІЇ ДО 2034 РОКУ)

Вид тематики: договірна тематика (Договір із Ходорівською міською радою №115 від 27.08.2025; № державної реєстрації 0125U003622).

Науковий керівник: д.е.н., проф.І. Сторонянська.

Основні виконавці: д.е.н., проф. І. Сторонянська; к.е.н., ст. досл. Х. Патицька; к.е.н., ст. досл. Л. Беновська.

Термін виконання: 27.08.2025 07.10.2025.

В ході виконання роботи проведено:

- модерування трьох засідань робочої групи з розробки Стратегії розвитку Ходорівської міської територіальної громади;
- проведення аналізу поданих ідей проектів до Плану заходів;
- допомога робочій групі з підготовкою Плану заходів з реалізації Стратегії;
- доопрацювання Проекту Плану заходів з реалізації Стратегії після проведення громадського обговорення;
- узгодження Плану заходів з наявними і передбачуваними джерелами фінансування та можливостями для реалізації проектів місцевого розвитку та місцевих програм розвитку;
- розроблено показники моніторингу реалізації Плану заходів для відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань.

В результаті виконання роботи проведено відповідні дослідження, розроблено план заходів з реалізації стратегії громади, надано консультаційні та експертні послуги, передбачені Договором. Результати роботи прийняті замовником (акт здачі-приймання №1 від 07.10.2025).

6. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ПАРТНЕРСТВА СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вид тематики: договірна тематика (Договір з Агенцією регіонального розвитку Львівської області № 50 від 31.10. 2025; № державної реєстрації 0125U003918).

Науковий керівник: д.е.н., проф. Т. Васильців

Основні виконавці: д.е.н., с.д. О. Мульська.

Термін виконання: 31.10.2025 – 11.12.2025.

Основні результати виконання роботи:

- Проведено комплексну оцінку відповідності інституційного партнерства між закладами професійної освіти та роботодавцями потребам сучасного ринку праці Львівської області. Вивчено та систематизовано кращі практики розвитку партнерства між ЗПО і роботодавцями на регіональному рівні. Ідентифіковано інструменти активізації залучення роботодавців до планування та модернізації підготовки робітничих кадрів. Окреслено напрями вдосконалення інституційної моделі співпраці в контексті підвищення відповідності професійної освіти потребам регіонального ринку праці.
- Результати дослідження були презентовані на заході «Smart-спеціалізація та навички подвійного переходу у Львівській області», що відбувся у межах проєкту SKYLA (Interreg Europe) та співпраці з Агенцією регіонального розвитку Львівської області. Зокрема, представлено результати пілотного експертного опитування суб'єктів господарювання Львівської області щодо поточного стану інституційної взаємодії закладів професійної освіти, бізнесу та органів влади, а також можливих форм співпраці між ними. Аспектом обговорення стали механізми подолання бар'єрів розвитку інституційної співпраці між бізнесом і системою професійної освіти, а також стратегічні напрями формування та зміцнення такого партнерства у Львівській області.

Результати роботи прийняті замовником (акт здачі-приймання №56 від 11.12.2025 р.).

III. НАУКОВО-ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІНТЕРЕСАХ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

У 2025 році науковцями Інституту підготовлено низку науково-експертних документів та матеріалів, пропозицій та рекомендацій в інтересах та на замовлення органів державної влади різних рівнів.

Серед них:

Зауваження та пропозиції до проекту Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки.

В рамках публічного обговорення проекту Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки підготовлені пропозиції та зауваження до проекту Плану в частині заходів з реалізації завдань стратегічних та оперативних цілей Плану, зокрема: розроблення Планів справедливої трансформації вугільних мікрорегіонів / територіальних громад; доопрацювання та прийняття Закону України «Про міські агломерації»; розроблення проекту закону «Про механізми стимулювання економічного та соціального розвитку гірських проблемних територій України»; розроблення концепції Національної програми очищення міських стічних вод; розроблення рекомендацій щодо посилення екологічної ефективності механізмів оподаткування; створення обласних баз інвестиційних проектів з поглибленої переробки сільгоспсировини; розроблення актуальної Генеральної схеми планування території України у цифровому форматі; актуалізація методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад; розроблення концепції місцевої статистики та методології її збору; створення та запуск діяльності проектних офісів у територіальних громадах тощо.

Направлено: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (лист №1/75 від 26.02.2025).

Зауваження та пропозиції Державної установи «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України» до Проекту Закону про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України (проект Кабінету Міністрів України зареєстровано 28.01.2021 р., реєстр. №4664»).

З'ясовано, що правові нововведення, зокрема ініційовані та здійснені в процесі реформи децентралізації, які в чинних законах України виходять за межі конституційного поля, посилюватимуть загрозу наростання суспільно небезпечних ризиків в сфері місцевого

самоврядування. Запропоновано вирішення проблемних питань адміністративно-територіального устрою України.

Впроваджено: Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної ради України (лист №04-23/13-2025/88100 від 15.04.2025 р.).

Доповідна записка «Щодо проекту Закону України "Про управління відходами видобувної промисловості": екологічні виклики, юридичні колізії та рекомендації".

В записці розглянуто ключові проблеми законопроекту про управління відходами видобувної промисловості та оцінено його відповідність сучасним екологічним і правовим вимогам. Наголошується на сильних сторонах проекту, зокрема спробі наблизити українське законодавство до європейських стандартів, систематизувати підходи до поводження з відходами та запровадити ризик-орієнтоване планування. Водночас виявлено низку термінологічних, процедурних і інституційних недоліків, які можуть ускладнити правозастосування та знизити екологічну ефективність регулювання. У документі запропоновано конкретні зміни до окремих статей, спрямовані на уточнення понять, усунення колізій, удосконалення механізмів контролю та стимулювання операторів.

Впровадження: Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (лист №04-15/12-2025/116457 від 19.05.2025р).

Зауваження та пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків»»

У доповідній записці подано зауваження та пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків», які стосуються заходів, спрямованих на формування ініціатив та подальше створення наукових парків.

Впроваджено: Міністерство освіти і науки України (звіт за результатами громадського обговорення законопроектів про наукові парки від 05.03.2025 (<https://mon.gov.ua/news/opublikovano-zvit-za-rezultatamy-hromadskoho-obhovorennia-zakonoproiektu-pro-naukovi-parky>))

Зауваження та пропозиції до проекту Державної програми розвитку міжнародного територіального співробітництва на 2025-2027 роки»

У записці запропоновано зміни до проєкту «Державної програми розвитку міжнародного територіального співробітництва на 2025-2027 роки», спрямовані на формування та реалізацію ефективної державної регіональної політики у сфері розвитку партнерств, міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Впровадження: Міністерство розвитку громад та територій України (лист №35776/31/14-25 від 28.11.2025 р.).

Зауваження та пропозиції до законопроекту про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо розпорядження землями комунальної власності (реєстр. № 3801)».

Надано зауваження та пропозиції до Проєкту Закону про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо розпорядження землями комунальної власності.

Впроваджено: Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України (лист № 04-23/15-2025/132906 від 06.06.2025 р.).

Пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів, що регламентують порядок державної підтримки соціально-економічного розвитку гірських населених пунктів»

Проведено аналіз конкурентоспроможності територіальних громад у складі яких є гірські населені пункти. Визначено критерії та параметри й ознаки за якими пропонується здійснювати групування гірських територіальних громад в Україні. Здійснено групування гірських територіальних громад України за економічною конкурентоспроможністю. Запропоновані зміни й доповнення до Закону України «Про статус гірських населених пунктів».

Направлено: Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (лист №7/99 від 18.03.2025 р.); Міністерство розвитку громад та територій України (лист №7/98 від 18.03.2025 р.).

Зауваження і пропозиції до проєкту Плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості на 2026 рік.

Відповідно до листа Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України від 30.07.2025 № 18896/0/2-25, підготовлено зауваження і пропозиції до проєкту Плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості на 2026 рік, зокрема доповнення до розділу 1,

уточнення та доповнення до переліку заходів з реалізації завдань 1, 2, 3, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17.

Направлено: Відділення економіки НАН України (лист №1/279 від 07.08.2025).

Зауваження до проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції підтримки та розвитку кадрового потенціалу сфери наукової і науково-технічної діяльності «Національна система дослідників України».

Представлено зауваження до Концепції підтримки та розвитку кадрового потенціалу сфери наукової і науково-технічної діяльності «Національна система дослідників України», які стосуються: створення системи рейтингів у Національній електронній науково-інформаційній системі; формування дослідницьких груп із наукових та науково-педагогічних працівників високого рівня у рейтингу; формування індикатора рівня наукових установ країни на підставі даних про працівників установи, включених до Національної системи дослідників; розподілу функцій між МОН, НФДУ, НАН та агенціями розвитку; критеріїв цільового таргетування індивідуальної фінансової підтримки за категоріями/територіями/напрямами тощо.

Направлено: Відділення економіки НАН України (лист №1/323 від 29.09.2025).

Зауваження та пропозиції до проекту Постанови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України на 2025-2026 роки.

Надано пропозиції до Програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2025-2026 роки в частині розширення операційних цілей Міністерства економіки України, Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства фінансів України, Міністерства цифрової трансформації України, а також рекомендації щодо цілей діяльності Міністерства розвитку громад та територій, Міністерства економіки та Міністерства освіти і науки

Направлено: Відділення економіки НАН України (лист №1/356 від 15.10.2025).

Зауваження та пропозиції до проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустриальних парків».

Аргументовано пропозиції щодо врегулювання окремих положень проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків».

Направлено: Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку (лист №9/119 від 02.04.2025).

Звіт про стратегічну екологічну оцінку проекту Плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки.

На замовлення Тернопільської обласної військової адміністрації підготовлено Звіт про стратегічну екологічну оцінку проекту Плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки. Надано характеристику поточного стану довкілля, досліджено соціально-економічні ризики від Стратегії, виділено основні екологічні проблеми, охарактеризовано можливий вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, розроблено заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Плану заходів з реалізації Стратегії, запропоновано показники моніторингу щодо імовірного впливу планованої діяльності на компоненти довкілля.).

Впроваджено: Тернопільська обласна військова адміністрація (акт здачі- приймання за договором №17 від 19.08.2025 р.).

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Бібрської міської територіальної громади на 2026-2027 роки

На замовлення Бібрської міської ради підготовлено Звіт про SEO Проекту Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Бібрської міської територіальної громади у 2021-2027 роках. Надано характеристику поточного стану довкілля, досліджено соціально-економічні ризики від Стратегії, виділено основні екологічні проблеми, охарактеризовано можливий вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, розроблено заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Плану заходів з реалізації Стратегії, запропоновано показники моніторингу щодо імовірного впливу планованої діяльності на компоненти довкілля).

Впроваджено: Бібрська міська рада (акт здачі-приймання. №1 від 08.12.2025 за договором №01-09/2025 від 01.09.2025 р.)

та ін.

IV. ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ У НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

За результатами досліджень в 2025 р. підготовлено та надіслано в органи влади, установи та організації 42 розробки (наукових доповідей, доповідних та наукових записок, аналітичних та експертних матеріалів тощо), з них впроваджено 35 розробок. Впровадження отримали також 3 розробки, підготовлені у 2024 році.

Приклади впроваджених розробок:

Наукова доповідь «Інституційні проблеми та виклики функціонування агломерацій в Україні».

Автори: д.е.н., проф. М. Мельник; к.е.н., с.д. І. Лешух, д.е.н., проф. В. Борщевський, к.е.н., доц. І. Залуцький, к.е.н., с.д.С. Ткач, м.н.с. Р. Яремчук.

Надіслано: Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України; Львівська міська рада; Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад»; Асоціація міст України; Асоціація органів місцевого самоврядування «Львівська агломерація»; Агенція регіонального розвитку Одеської області; Агенція регіонального розвитку Львівської області; Обласна асоціація місцевих рад «Ради Львівщини» (лист №5/31 від 17.01.2025 р.).

Висвітлено ключові аспекти розвитку агломерацій в умовах сучасних економічних, соціальних та екологічних викликів. Проведено аналіз передумов, сучасних тенденцій розвитку агломерацій, їхнього значення для просторового та економічного зростання країни, а також проблем, пов'язаних з організаційно-інституційним забезпеченням, транспортною мобільністю тощо. Розглянуто європейський досвід управління агломераціями. Основну увагу приділено ролі агломерацій у повоєнному відновленні України, зокрема розвитку Київської та Львівської агломерацій як полюсів зростання. Окреслено стратегічні напрями для підвищення їхньої ефективності, зокрема через модернізацію інфраструктури, посилення співпраці між громадами, розробку законодавчої бази.

Впроваджено: Міністерство економіки України (лист №3031-08/7766-07 від 24.10.2025 р.); Міністерство розвитку громад та територій України (лист №2034/35/10-25 від 27.01.2025 р.); Управління з питань розвитку місцевого самоврядування, територіальної

організації влади та адміністративно-територіального устрою Міністерства розвитку громад та територій України (лист №3491/33/10-25 від 14.02.2025 р.); Асоціація органів місцевого самоврядування «Львівська агломерація» (лист №158 від 14.07.2025 р.); Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (лист №5-53/25 від 29.01.2025 р.); Обласна асоціація місцевих рад «Ради Львівщини» (лист №01/01 від 22.01.2025 р.); Агенція регіонального розвитку Львівської області (лист №28 від 31.01.2025 р.).

Наукова доповідь «Міжсекторальна взаємодія в економіці України: актуальні тенденції та перспективи оптимізації».

Автори: д.е.н., проф. С. Ішук; д.е.н., с.д. Л. Созанський; д.е.н., проф. Ю. Полякова; к.е.н. О. Ляховська; м.н.с. О. Процевят.

Направлено: Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерство розвитку громад та територій України (листи №9/410 від 28.11.2025); обласні військові адміністрації (листи № 09/210 від 23.06.2025).

Верифіковано вектори структурно-просторової трансформації економіки України під впливом повномасштабної війни. Діагностовано проблеми, тенденції функціонування і виклики для розвитку базових секторів національної економіки (промисловості та сільського господарства) у регіональному розрізі. Обґрунтовано ключові імперативи реконструктивного відновлення промислових виробництв в Україні на засадах неоіндустріалізації і технологічної самодостатності. Визначено напрямки розвитку вітчизняного агропромислового експорту в умовах посилення глобальної конкуренції. Оцінено динаміку та окреслено перспективи оптимізації міжсекторальної взаємодії в українській економіці у фокусі отриманих прямих і опосередкованих мультиплікативних ефектів, зокрема крізь призму мультиплікативного впливу видів економічної діяльності на випуск і зайнятість.

Впроваджено: Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України (лист №3012-05/85072-07 від 08.12.2025); Міністерство розвитку громад та територій України (лист №33490/6/10-25 від 19.12.2025); Департамент економічної політики Львівської ОВА (лист №11-3944/0/2-25 від 08.12.2025); департамент економічного розвитку Тернопільської ОВА (лист №02/4-17/1951 від 24.12.2025); Херсонська ОВА (лист №01-01-16-14200/0/25/13 від 12.12.2025); Черкаська ОВА (лист №01/01-26/15005/01/01-26/34405 від 25.12.2025); Донецька ОВА (лист №6/3490/0/41-25/04.2 від 25.12.2025).

Наукова доповідь «Міграційні ризики і потенціал відновлення соціально-економічної резильєнтності: точки біфуркації та інтеграції».

Автори: д.е.н., с.д. О. Мульська; д.е.н., с.н.с. М. Біль; к.е.н., с.д. І. Лещух; к.е.н. І. Бараняк.

Надіслано: Головний департамент з питань економічної політики Адміністрації Президента України; Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики; Комітет Верховної Ради України з економічного розвитку; Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів; Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України; Державна міграційна служба України; Національна соціальна сервісна служба України; обласні військові адміністрації та ін. (лист № 6/274 від 18.08.2025 р.).

У науковій доповіді представлено результати комплексного дослідження причинно-наслідкових детермінацій міграційних процесів та їх впливу на соціально-економічну резильєнтність України в регіональному вимірі, зокрема здійснено аналіз структурно-функціональних характеристик міграційної безпеки регіонів. Проведено моніторинг міграційних ризиків і загроз на рівні територіальних громад в умовах шоків впливів із застосуванням соціологічно-аналітичних та експертних методів, що дало змогу: (1) ідентифікувати міграційну вразливість та ключові виклики для забезпечення соціально-економічної резильєнтності громад; (2) визначити особливості формування та реалізації механізмів міграційної безпеки на місцевому рівні, напрями реагування на міграційні ризики; (3) окреслити інструменти інгібування міграційних втрат і збереження людського капіталу в громадах. На основі отриманих результатів розроблено практичні підходи до мінімізації міграційних ризиків як складової стратегічного забезпечення соціально-економічної резильєнтності регіонів. Обґрунтовано стратегічні імперативи мінімізації негативних наслідків міграційних ризиків, інституційно-організаційні інструменти зміцнення міграційної безпеки у контексті соціально-економічної резильєнтності й адаптивності місцевого розвитку.

Впроваджено: Міністерство розвитку громад та територій України (лист № 21684/6/10-25 від 26.08.2025 р.); Національна соціальна сервісна служба України (лист № 0000-02.3-5/2832-2025/10831 від 23.09.2025 р.); Департамент економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (лист № 11-2787/0/2-25 від 21.08.2025 р.); Департамент соціальної політики Івано-Франківської обласної

державної адміністрації (1508/05.1-07/09-25 від 25.08.2025 р.); Головне управління Державної міграційної служби України у Закарпатській області (лист № 2101.8-7960/2101.1-25 від 18.09.2025 р.);

Науково-аналітична доповідь «Концептуальні засади інноваційно-орієнтованого розвитку економіки регіонів України та механізми його фінансово-інвестиційного забезпечення»

Автори: д.е.н., с.н.с. Х. Притула; к.е.н. Я. Калат; к.соц.н. А. Максименко; І. Кирик; М. Ясевич; к.е.н., доц. М. Виклюк; Є. Захарчук; Г. Горин; Н. Бубняк.

Направлена: Комітетам Верховної Ради України, центральним органам виконавчої влади, місцевим органам влади та місцевого самоврядування (лист №5-1/434 від 08.12.2025).

У науково-аналітичній доповіді представлено результати комплексного дослідження, що охоплює концептуальні основи та механізми забезпечення інноваційно-орієнтованого економічного зростання як на рівні України в цілому, так і на прикладі її прикордонних областей. Зокрема, проведено аналіз функціональної моделі інноваційного процесу в цих регіонах та досліджено динаміку і структурні особливості прямих іноземних інвестицій, які є критично важливими для формування фінансового забезпечення регіонального розвитку. Окрему увагу приділено інструментам фінансування та механізмам (включаючи державно-приватне партнерство та європейські фонди) для розвитку логістично-транспортної інфраструктури регіонів, необхідної для підтримки інноваційного розвитку їх економіки. Запропоновано напрями розвитку механізмів фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України на інноваційній основі.

Впровадження: Департамент економічного та регіонального розвитку Закарпатської обласної військової адміністрації (лист №03.1-05/1257 від 12.12.2025 р.); Служба відновлення та розвитку інфраструктури у Закарпатській області (лист №1924/16-05 від 17.12.2025 р.); Служба відновлення та розвитку інфраструктури в Одеській області (лист №1823/16-05/25-3074/05-04/25 від 24.12.2025 р.); Департамент економіки, інвестиційної діяльності та регіональної політики Волинської обласної державної адміністрації (лист №1481/07-12/2-25 від 29.12.2025 р.).

До центральних державних органів країни у звітному році скеровано 27 аналітичних матеріалів, експертних висновків, пропозицій до законопроектів та програм тощо, з них впроваджено 22 розробки.

Серед них:

Науково-аналітична записка «Виклики та перспективи трансформації системи управління публічними інвестиціями: між централізацією та локальною участю».

Автори: д.е.н., проф. І. Сторонянська; к.е.н. О. Івашко.

Надіслано: Міністерство фінансів України, Комітет з питань бюджету Верховної Ради України (лист № 8/215 від 25.06.2025 р.).

Виявлено ключові виклики, пов'язані з централізацією процедур, слабкою координацією між рівнями влади й обмеженими ресурсами громад. Обґрунтовано необхідність чіткого визначення критеріїв інвестиційних проєктів та розмежування їх за типами і масштабом. Аргументовано потребу переходу на результато-орієнтований підхід (RBM) у систему управління публічними інвестиціями. Наголошено на потребі інтеграції у процес багаторівневого управління, зокрема, залучення громадськості і бізнесу до процесу відбору проєктів для підвищення прозорості. Акцентовано на потребі створення стимулів для участі приватних інвесторів. Підкреслено ризики надмірної бюрократизації для фінансово та інституційно слабших громад. Розроблено рекомендації щодо поступового впровадження нової моделі з урахуванням економічної кризи та інституційних обмежень.

Впроваджено: Комітет з питань бюджету Верховної Ради України (лист № 04-13/14-2025/193755 від 21.08.2025 р.).

Науково-аналітична записка «Інструменти розвитку інституційного партнерства системи професійної освіти та бізнесу в умовах трансформації ринку праці регіону».

Автори: д.е.н., проф. Т. Васильців; д.е.н., с.д. О. Мульська; асп. І. Пикус.

Направлено: Офіс Президента України, комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, комітет Верховної Ради України з економічного розвитку, комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерство фінансів України, Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство освіти та науки України, Національна соціальна сервісна служба України, Державна служба України з питань праці, Державна служба зайнятості, обласні військові адміністрації, обласні центри зайнятості, та ін. (лист 6/357 від 16 жовтня 2025 р.).

За результатами пілотного експертного дослідження, проведеного працівниками Інституту, ідентифіковано основні перешкоди реалізації інституційного партнерства між роботодавцями, закладами професійної освіти та органами місцевої влади (на прикладі Львівської області).

Виокремлено стратегічні завдання покращення інституційного партнерства в регіоні, зокрема щодо підвищення якості та практико-орієнтованості професійної освіти, розширення інфраструктурних можливостей закладів, забезпечення випускників «якірними» робочими місцями, активізації комунікації й координації між освітою, бізнесом і владою. Обґрунтовано сучасні інструменти розвитку інституційної взаємодії системи професійної освіти та бізнесу в умовах трансформації ринку праці регіону (поширення дуальної освіти нового покоління зі застосуванням цифрових симуляторів; розширення грантового та ваучерного фінансування; упровадження цифрових платформ matchmaking; закріплення практики проведення стратегічних форумів і хакатонів; використання сервісів e-governance та e-participation та ін.).

Впровадження: Міністерство освіти і науки України (лист №5/2799-25 від 07.11.2025 р.); Департамент освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації (лист № 03-01/10/2631 від 15.10.2025 р.); Державна служба України з питань праці (лист № 3946/2.3/2.4-25а від 24.10.2025 р.); Львівський обласний центр зайнятості (лист № 16-4221/25 від 04.11.2025 р.).

Науково-аналітична доповідь «Економічні методи реалізації регіональної екологічної політики та шляхи їх вдосконалення».

Автори: д.е.н., проф. В. Кравців; д.е.н., проф. Ю. Стадницький; д.е.н., с.н.с. І. Колодйчук; к.е.н., с.н.с. П. Жук; к.н.держ.упр., с.н.с. І. Куліш; к.е.н. В. Ковалишин; к.г.н., доц. Ф. Кіпач; к.е.н. Ю. Башинська; м.н.с. І. Мицишин.

Направлено: Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; Асоціація агенцій регіонального розвитку України; Офіс відновлення реформ Кабінету Міністрів України; Міністерство розвитку громад та територій; Міністерство фінансів України; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; регіональні та місцеві органи влади (лист № 7/437 від 10.12.2025)

В доповіді наведено сучасну інтерпретацію поняття «регіональна екологічна політика»; за результатами проведеного аналізу визначено проблемні питання та недоліки існуючого механізму екологічного оподаткування, сформульовано конкретні пропозиції щодо його вдосконалення; показано сучасний стан екологічного інвестування та запропоновано регіонально модифіковані шляхи його активізації. Обґрунтовано алгоритм запровадження в Україні системи торгівлі викидами. Значна увага приділена питанням вдосконалення механізмів

екологічного страхування та екологічного стимулювання. Окреслені основні напрями запровадження в Україні кращих практик європейських країн у сфері економічного регулювання природоохоронної діяльності.

Впровадження: Міністерство розвитку громад та територій України (лист №295 від 22.12.2025р.).

Науково-аналітична записка «Інструменти подолання енергетичної кризи в Україні в контексті підвищення продуктивності використання мінерально-сировинного потенціалу».

Автори: пр. інж. А. Янович; асп. М. Антонюк.

Направлено: Міністерство економіки України; Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку; Комітет Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг; Комітет Верховної Ради України з організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (лист №1/29 від 17.01.2025 р.).

Досліджено структурні проблеми об'єднаної енергосистеми України, що виникли в наслідок масованих ракетних обстрілів з боку РФ. Виявлено взаємозв'язки між продуктивністю використання мінерально-сировинних ресурсів, валовим енергоспоживанням та енергомісткістю економіки. Запропоновано комплекс заходів, спрямований на відновлення стійкості енергетичної системи з метою підвищення продуктивності використання мінерально-сировинного потенціалу України в умовах обмеження доступу до родовищ корисних копалин через їх окупацію.

Впровадження: Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку (лист № 04-16/18-2025/65087 від 21.03.2025); Комітет Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (лист № 04-17/14-2025/74142 від 31.03.2025); Комітет Верховної Ради України з організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (лист № 04-23/15-2025/72779 від 28.03.2025); Міністерство економіки України (лист № 3831-06/23559-07 від 18.03.2025).

V. КООРДИНАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗВ'ЯЗКИ З ОСВІТОЮ

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України» є провідною науковою установою в системі НАН України з проблем регіональної політики та транскордонного співробітництва. При виконанні досліджень з даної проблематики Інститут здійснював координацію своєї роботи з Відділенням економіки НАН України та установами Відділення, зокрема, щодо визначення тематики досліджень відповідно до актуальних та пріоритетних завдань економічної науки в сучасних умовах, апробації результатів досліджень, організації спільних науково-комунікаційних заходів тощо.

В процесі виконання досліджень та впровадження їх результатів, організації конференцій та круглих столів Інститут співпрацював із органами центральної, регіональної та місцевої влади, закладами вищої освіти, підприємницькими та громадськими організаціями. Розробки Інституту з проблем регіональної політики та соціально-економічного розвитку регіонів України висвітлені у наукових доповідях, доповідних записках, аналітичних та експертних матеріалах, рекомендаціях, надсилалися, зокрема, до: *Офісу Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств, профільних комітетів Верховної Ради України, обласних військових адміністрацій, обласних та районних рад, органів місцевого самоврядування, громадських та підприємницьких асоціацій та ін.*, більшість яких були використані ними у своїй роботі.

Так, в рамках цієї діяльності, з проблематики регіональної політики та соціально-економічного розвитку регіонів Інститутом було підготовлено та надіслано до центральних органів влади низку науково-аналітичних матеріалів, зокрема, наукові доповіді «Міжсекторальна взаємодія в економіці України: актуальні тенденції та перспективи оптимізації», «Інституційні проблеми та виклики функціонування агломерацій в Україні», «Міграційні ризики і потенціал відновлення соціально-економічної резильєнтності: точки біфуркації та інтеграції», «Податкові та бюджетні інструменти зміцнення фінансової стійкості територіальних громад в умовах війни», «Виклики та пріоритети управління економікою територіальних громад Західного макрорегіону України на засадах «зеленого» переходу»; зауваження та пропозиції до проектів Законів України: «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України», «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання

розвитку наукових парків», «Про управління відходами видобувної промисловості», внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо розпорядження землями комунальної власності тощо.

Науковці Інституту співпрацювали із Міністерством розвитку громад та територій України щодо актуалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, узгодження системи стратегічного, просторового та бюджетного планування; з Міністерством фінансів України - щодо узгодження системи фінансового вирівнювання розвитку територій.

За тематикою досліджень проблем *транскордонного співробітництва* Інститутом зокрема підготовлено та направлено органам влади науково-аналітичну доповідь «Концептуальні засади інноваційно-орієнтованого розвитку економіки регіонів України та механізми його фінансово-інвестиційного забезпечення», зауваження та пропозиції до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків» та до проєкту Державної програми розвитку міжнародного територіального співробітництва на 2025-2027 роки» тощо.

Провідні науковці Інституту входили до складу експертних груп та дорадчих органів при центральних органах влади, вітчизняних та міжнародних організаціях, зокрема:

- науковці Інституту увійшли до складу робочих (переговорних) груп щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу, зокрема д.е.н., проф. І. Сторонянська - робочої (переговорної) групи з питань регіональної політики та координації структурних інструментів; д.е.н., проф. С. Давимука - робочої групи з питань освіти та культури.
- д.е.н., проф. І. Сторонянська - член експертної групи з розроблення Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки; член робочої групи з розроблення Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року;
- д.е.н., проф. Г. Возняк - член моніторингового комітету програми Європейського Союзу Interreg NEXT «Угорщина — Словаччина — Румунія — Україна 2021-2027»; «Польща — Україна 2021-2027»; «Румунія — Україна 2021-2027»;

- д.е.н., проф. Г. Возняк - експерт Міністерства освіти і науки України з проведення експертизи у сфері наукової та науково-технічної діяльності;
- д.е.н., проф. І. Сторонянська – експерт Національного фонду досліджень України з проведення наукової та науково-технічної експертизи наукових проектів.

Співробітники Інституту брали активну участь в науково-комунікаційних заходах, які проводились Національним інститутом стратегічних досліджень, зокрема, у експертній дискусія «Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності» (м. Київ, 10.04.2025).

Д.е.н., проф.. В. Кравців - член Президії Спілки економістів України. Д.е.н., проф.. А. Мокій брав активну участь у засіданнях Ради і Правління Громадської організації «Всеукраїнська асоціація економістів-міжнародників» та наукових заходах цієї організації.

Інститут є провідною науковою установою економічного профілю у Західному регіоні України. Науковці Інституту входять до складу координаційних комісій, громадських та дорадчих рад, робочих та експертно-аналітичних груп при органах регіональної влади та місцевого самоврядування, зокрема:

- д.е.н., проф. В. Кравців – член регіональної комісії з оцінки та проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку;
- д.е.н., проф. С. Давимука - голова громадської ради з освіти і науки при голові Львівської обласної державної адміністрації;
- д.е.н., проф. І. Сторонянська - член громадської ради з освіти і науки при голові Львівської обласної державної адміністрації; член керівних комітетів з актуалізації Стратегій розвитку Львівської та Тернопільської областей на період 2021-2027 рр.; член робочої групи з впровадження та моніторингу Плану справедливої трансформації Львівського вугільного мікрорегіону;
- д.е.н., проф. С. Шульц - член робочої групи з розробки Стратегії розвитку Луганської області на період 2021-2027 років»;
- к.е.н., с.д. С. Ткач – член робочої групи з напрацювання Стратегії розвитку культури Львівської міської територіальної громади на період до 2035 року; член Консорціуму з моніторингу та оцінювання заявки м. Львова «Відповідальність Бути» на конкурс «Європейська столиця культури 2030»;
- д.е.н., проф. С. Шульц, д.е.н., проф. А. Мокій в якості незалежних експертів брали участь у засіданнях робочих груп з оновлення

Стратегій розвитку Стрийської, Старосамбірської міських територіальних громад до 2027 року і розробки планів заходів з їх реалізації на період 2026-2027 рр.

25.11.2025 р. відбулася робоча зустріч керівників Відділення економіки НАН України з головою Львівської обласної військової (державної) адміністрації, в ході якої обговорили проблеми децентралізації в Україні загалом та у Львівській області зокрема, а також проблеми та перспективи залучення наукових й освітніх установ Відділення економіки НАН України до розв'язання проблем регіонального і місцевого розвитку.

Інститут співпрацював із:

- Департаментом економічного розвитку Тернопільської ОДА з питань підготовки звіту про стратегічну екологічну оцінку проекту Плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки;
- Ходорівською міською радою Львівської області щодо розробки Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Ходорівської міської територіальної громади до 2027 року;
- Бібрською міською радою Львівського району Львівської області щодо Підготовки звіту про стратегічну екологічну оцінку проекту Плану заходів з реалізації стратегії розвитку Бібрської міської територіальної громади на 2026-2027 роки
- Славською селищною радою Стрийського району Львівської області щодо розробки Стратегії розвитку Славської територіальної громади до 2027 року;
- Департаментом освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації щодо дослідження кількісно-якісних характеристик попиту і пропозиції на працю випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- Агенцією регіонального розвитку Львівської області щодо дослідження інституційного партнерства системи професійної освіти та бізнесу у Львівській області.
- Агенцією регіонального економічного розвитку Бойківщини - з питань реалізації «Стратегії сталого розвитку громад і територій субрегіону етнічної Бойківщини на період до 2030 року».

Підписано меморандуми про співпрацю із Місцевою асоціацією органів місцевого самоврядування «Львівська агломерація» та Агенцією регіонального розвитку Львівської області.

Співробітництво із закладами вищої освіти та установами МОН України

Інститут входить до складу науково-навчального комплексу «Економосвіта», учасниками якого, крім Інституту, є 5 закладів вищої освіти МОН України (Інститут економіки та менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Західноукраїнський національний університет, Львівський торговельно-економічний університет, Луцький національний технічний університет, Волинський національний університет ім. Лесі Українки), а також ГО «Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції» та Державна академія прикладних наук в Ярославі (Польща).

Окрім установ ННК «Економосвіта», у звітному році Інститут також активно співпрацював із іншими ЗВО, зокрема з Львівським національним університетом ім. І. Франка, Прикарпатським національним університетом ім. В. Стефаника, Львівським інститутом Міжрегіональної академії управління персоналом, Українським католицьким університетом, Львівським національним університетом ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького та ін.

До результатів співпраці Інституту із закладами вищої освіти у 2025 році слід віднести:

- залучення 7 штатних працівників Інституту до навчального процесу та 4 – до головування в Державних екзаменаційних комісіях у ЗВО, а також 12 науковців - освітян до виконання науково-дослідних робіт в Інституті;
- співпрацю Інституту з ЗВО у питаннях забезпечення розвитку освітньо-наукових програм (С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» та D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок») підготовки доктора філософії за третім освітньо-науковим рівнем вищої освіти (Львівський торговельно-економічний університет, Волинський національний університет ім. Л. Українки, Львівський національний університет ім. І. Франка);
- підвищення кваліфікації 6 науково-педагогічних працівників ЗВО в Інституті та 3 працівників Інституту - у вітчизняних закладах вищої освіти;
- спільне проведення міжнародних науково-практичних конференцій, міжнародного круглого столу, науково - комунікаційних заходів (семінарів, круглих столів) для молодих вчених.

У 2025 році при Інституті діяла філія кафедри менеджменту організацій Львівського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом (згідно угоди від 26.04.2024 р.). У рамках роботи філії кафедри здійснювалося підвищення кваліфікації викладацького складу кафедри з питань організації та проведення наукових досліджень, підготовка спільних публікацій тощо.

VI. КОНФЕРЕНЦІЇ, СЕМІНАРИ, КРУГЛІ СТОЛИ

У 2025 році Інститутом проведені такі конференції, семінари, круглі столи, в яких він виступив як організатор або співорганізатор:

Назва	Співорганізатори	Дата та місце проведення	Загальна проблематика; Найбільш вагомі результати заходу
1	2	4	6
Міжнародна наукова конференція «Підприємство та регіон – локальні, національні та глобальні трансформаційні виклики»/ «Enterprise and Region – local, national and global transformation challenges»	Інститут економіки та фінансів Жешувського університету (Польща); факультет менеджменту Варшавського технологічного університету (Польща); Львівський національний університет ім. І. Франка (Україна); факультет менеджменту Ченстоховської політехніки (Польща); Інститут фінансів та обліку Університету WSB Merito в Познані (Польща); факультет менеджменту та підприємництва Прешовського університету (Словаччина); економічний факультет Університету Західної Богемії (Чехія)	3-4.04. 2025 м. Жешув, Інститут економіки та фінансів Жешувського університету (Польща)	Тематика конференції: - Підприємство та регіон – економічні, соціальні, технологічні та екологічні виклики та їх наслідки. - Підприємство та регіон в умовах розвитку штучного інтелекту та глобальних загроз. - Підприємство та регіон – антикризове управління бізнесом в умовах невизначеності.

1	2	4	6
<p>IX Міжнародна наукова конференція «Перспективи розвитку підприємництва в глобальній перспективі/ Prospects for the Development of Entrepreneurship from a Global Perspective»</p>	<p>Лодзький університет (Польща); Егейський університет (Туреччина); Львівський національний університет ім. І.Франка; Міжнародна асоціація стратегічного менеджменту ISMA (Греція)</p>	<p>09.04. 2025 м. Лодзь, Лодзький університет (Польща) в режимі он-лайн на платформі Teams</p>	<p>В рамках конференції проведено засідання паралельних секцій, які охопили широке коло питань розвитку підприємництва, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комунікація та управління в сучасній організації; • Підприємництво та менеджмент - виклики та перспективи розвитку; • Технології та нові медіа у розвитку бізнесу; • Підприємництво, інновації та глобальні виклики; • Міжнародна співпраця в освітніх та дослідницьких проєктах; • Розвиток підприємства та адаптація до ринку: місцеві та міжнародні перспективи; • Сучасне управління людськими ресурсами в глобальному контексті; • Сталий розвиток та циркулярна економіка: стратегії та можливості та ін.
<p>Науково-методичний семінар «Економетричний інструментарій у наукових дослідженнях»</p>	<p>НУ «Львівська політехніка»</p>	<p>21.05. 2025 м. Львів, НУ «Львівська політехніка», кафедра менеджменту організацій</p>	<p>Семінар був присвячений огляду та практичному застосуванню економетричних інструментів, що використовуються для аналізу даних у сучасних наукових дослідженнях. Учасники мали змогу ознайомитися з лінійними та нелінійними моделями: прикладами моделювання, тестування гіпотез, методів аналізу часових рядів; розглянути можливості використання програмних продуктів для економетричного дослідження Спікер семінару - д.е.н. О. Мульська.</p>

1	2	4	6
<p>Міжнародна конференція «Солідарність, згуртованість та соціальна підтримка у міжнародному вимірі»/ Jean Monnet International Conference «Solidarity, cohesion and social support in the international context».</p>	<p>Бухарестський університет; Яський університет ім. Й. Кузи; Університет Ла-Корунья; Дебреценський університет; Національний педіатричний інститут імені Гейма Пала; Берлінський університет імені Гумбольдта; Тбіліський державний університет; Університет державної служби імені Людовіка, Будапешт; Среванський державний університет; Молдавський державний університет; Ужгородський національний університет.</p>	<p>29-30.05. 2025 м. Орадя (Румунія) Університет Орадя</p>	<p>Порядок денний конференції стосувався теоретичних та практичних аспектів реалізації політики та стратегій ЄС щодо соціальної згуртованості та інклюзивного зростання, формування європейської соціальної моделі, активізації міжрегіонального, транскордонного та міжнародного співробітництва. Основним результатом конференції є формування міждисциплінарних наукових колективів для спільного вирішення актуальних викликів.</p>
<p>XIV Міжнародна наукова конференція «Сталий розвиток в управлінні: наука-бізнес-самоврядування»/ «Sustainable development in management and finance: science-business-self-governance»</p>	<p>Факультет менеджменту Ченстоховської політехніки (Польща); Інститут фінансів та обліку Університету WSB Merito в Познані (Польща); Львівський національний університет ім. Івана Франка; Волинський національний університет ім. Лесі Українки</p>	<p>29.09. 2025 в режимі он-лайн на платформі Teams</p>	<p>Тематика конференції:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Управління на службі сталого розвитку; • Управління сталим розвитком в умовах кризи. • Інноваційні екосистеми для розвитку регіонів та громад. <p>Результатом проведення конференції стане публікація статей у виданнях установ-партнерів.</p>

1	2	4	6
<p>Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи»/ «Actual problems of the development of the financial and economic system: priorities and prospects»</p>	<p>Львівський торговельно-економічний університет; Львівський національний університет ім. І.Франка; Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Державний податковий університет, Мукачівський державний університет, Вроцлавський університет економіки та бізнесу (Польща), Вища банківська школа в Познані (Польща), Вища школа підприємства та адміністрування в Любліні (Польща) та ін.</p>	<p>06.11. 2025</p> <p>м. Львів, Львівський торговельно-економічний університет, в гібридному форматі</p>	<p>Тематика конференції:</p> <ul style="list-style-type: none"> • економіка України в умовах воєнного стану; • грошово-кредитна політика та інституційні трансформації банківської системи України; • сучасні тенденції та стратегічні вектори розвитку внутрішньої і зовнішньої торгівлі; • бюджетна і фіскальна політика: інструменти забезпечення стійкості державних фінансів та ефективність публічних витатків; • розвиток ринків капіталу, страхування та небанківського фінансового сектору; • напрями та інструменти забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку регіонів України; • обліково-правове забезпечення системи корпоративного управління.
<p>Науково-практичний семінар «Дизайн-мислення науки майбутнього: трансформація та інновації»</p>	<p>Рада молодих вчених ІРД</p>	<p>10.11. 2025</p> <p>м. Львів,, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України</p>	<p>Під час семінару розкрито сутність підходу дизайн-мислення як сучасної методології, що поєднує наукову раціональність із творчим пошуком рішень та орієнтацією на потреби дослідника.</p> <p>Учасники семінару - здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня PhD Інституту, працювали і з практичними інструментами дизайн-мислення.</p> <p>Ментор семінару - к.е.н., доц. Уляна Іванюк.</p>

1	2	4	6
<p>Навково-методичний семінар «Інноваційно-управлінські технології дослідження та забезпечення міграційної безпеки»</p>	<p>Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка</p>	<p>12.11.2025 м. Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка</p>	<p>У ході дискусії обговорювалися питання економіки в сфері інноваційно-управлінських технологій та міграції населення, застосуванні інноваційних інструментів для аналізу та прогнозування міграційних потоків, запровадження ефективних управлінських рішень та технологій для мінімізації загроз міграційній безпеці, використання передових технологічних рішень для оптимізації процесів. Ментор семінару – д.е.н., проф.. Тарас Васильців.</p>
<p>Засідання Вченої ради за участю керівництва Відділення економіки НАН України : академіка-секретаря відділення економіки НАН України, академіка НАН України В. Гесця та член-кореспондента НАН України, заступника академіка-секретаря Бюро відділення економіки НАН України В. Устименка</p>	<p>Відділення економіки НАН України</p>	<p>24.11.2026 м. Львів,, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», в (гібридному форматі)</p>	<p>Учасники засідання розглянули широке коло актуальних питань, серед яких: розвиток реального сектору економіки регіонів України, формування засад нової регіональної політики, проблематика просторового розвитку, транскордонного співробітництва, соціально-гуманітарного розвитку регіонів, а також фінансової та екологічної політики. Члени Вченої ради представили пропозиції щодо перспективної діяльності відділів Інституту. За участю керівництва Бюро відділення економіки НАН України відбулося ґрунтовне обговорення пріоритетних напрямів досліджень Інституту на найближчі роки.</p>

1	2	4	6
<p>VI Міжнародна науково – практична конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ»/ «Territorial development and regional policy: Current state and directions for further reforms»</p>	<p>Відділення економіки НАН України, Міністерство розвитку громад та територій України, Львівська обласна військова адміністрація, Інститут розвитку села і сільського господарства Польської академії наук (м. Варшава), Факультет економіки та фінансів Жешувського університету (Польща), Шауляйський університет прикладних наук (Литва)</p>	<p>26.11.2025 м. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», в (гібридному форматі)</p>	<p>В рамках конференції було проведено два тематичні пленарні засідання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Регіональна політика та механізми її реалізації в умовах сучасних викликів. ▪ Просторово-структурна трансформація регіональних соціально-економічних систем. <p>За результатами роботи конференції будуть підготовлені рекомендації щодо вдосконалення державної регіональної політики, посилення інституційних спроможностей територіальних громад та підвищення ефективності інструментів регіонального розвитку.</p>
<p>Науковий семінар «Українська сільська місцевість на шляху до Європейського Союзу: від даних до політичних рекомендацій»</p>	<p>Інститут розвитку села і сільського господарства Польської академії наук (м. Варшава), ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України</p>	<p>1.12. 2025 м. Варшава, Інститут розвитку села і сільського господарства Польської академії наук</p>	<p>Обговорено ключові виклики, з якими стикається українське село в умовах війни та підготовки до вступу до ЄС, зокрема питання продовольчої безпеки, земельних відносин, регіональних диспропорцій, доступності публічних послуг сучасних демографічних тенденцій.</p>
<p>XI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами»</p>	<p>Луцький національний технічний університет; Інститут демографії та досліджень якості життя НАН України; Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща) та ін.</p>	<p>5.12. 2025 м. Луцьк, Луцький національний технічний університет</p>	<p>Тематичні напрями конференції: структурна трансформація економіки регіонів польсько-українського прикордоння; управління національним господарством, галузями та господарськими комплексами; управління державними фінансами, інвестиційне забезпечення відбудови України; регіональний менеджмент, співробітництво, євроінтеграція.</p>

VII. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Монографії:

1. **Продуктивна спроможність економіки регіонів: чинники та рушії зростання:** монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 479 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). (Ум.-друк. арк. - 30,01). ISBN 978-617-14-0411-3 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250001.pdf>.
2. Левицька О. О. **Конкурентоспроможність ринку праці регіону та міграційна безпека: моделювання взаємозв'язків і політика забезпечення:** монографія, електронне видання / Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», Львів, 2024¹. 392 с. (Сер. «Проблеми регіонального розвитку»). (Ум. друк. арк. - 17,4). ISBN 978-617-14-0371-0 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20240006.pdf>.
3. Ishchuk S., Caputa W., Sozanskyu L. **Transformation of the industrial sector in a volatile and digitalized environment.** Poznań : Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2024², 147 p. (Ум. друк. арк. - 29,4). ISBN 9788379865345. URL: <https://integro.bs.katowice.pl/site/recorddetail/33607519022?bibFilter=3>
4. **Фінансова політика забезпечення економічного зростання територіальних громад в умовах нестабільності:** монографія / наук. ред. Сторонянська І.З.; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 398 с. (Ум. друк. арк. - 29,43). (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). ISBN 978-617-14-0455-7 (електронне видання). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250003.pdf>.
5. Мединська Т.В. **Фіскальне середовище стимулювання підприємництва в умовах нестабільності : регіональний і локальний вимір :** монографія / Т. В. Мединська; наук. ред. М. І. Мельник. – ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», Львів, 2025. 410 с. (Ум. друк. арк. - 17,4). ISBN 978-617-14-0490-8. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250005.pdf>.

¹ Вийшла з друку у 2025 р.

² Вийшла з друку у 2025 р.

6. **Мульська О.П., Біль М.М., Лещух І.В., Бараняк І.Є. Соціально-економічна резильєнтність vs міграційні виклики** / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. О.П. Мульська. Львів, 2025. 293 с. Серія «Проблеми регіонального розвитку». (Ум. друк. арк. - 30,01). ISBN 978-617-14-0485-4 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250002.pdf>.
7. **Лисяк Н.М. Інтегрований розвиток урбанізованих систем: монографія** / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», Львів, 2025. 311 с. (Ум. друк. арк. – 14,6). ISBN 978-617-14-0491-5. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250006.pdf>.

Наукові та науково-аналітичні видання, наукові доповіді:

1. **Інституційні проблеми та виклики функціонування агломерацій в Україні:** наукова доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор М.І. Мельник. Львів, 2025. 75 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). (Ум. друк. арк. – 6,74). ISBN 978-617-14-0374-1 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250031.pdf>.
2. **Сторонянська І.З., Беновська Л.Я., Патицька Х.О. Податкові та бюджетні інструменти зміцнення фінансової стійкості територіальних громад в умовах війни:** науково-аналітична доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 57 с. Серія «Проблеми регіонального розвитку». (Ум. друк. арк. - 4,8). (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-617-14-0455-7 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). URL <http://ird.gov.ua/irdp/p20250034.pdf>.
3. **Міжсекторальна взаємодія в економіці України: актуальні тенденції та перспективи оптимізації:** наукова доповідь / наук. ред. С.О. Ішук; ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього Національної академії наук України”. Львів, 2025. 100 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). (Ум. друк. арк. - 13,97). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). ISBN 978-617-14-0484-7 (електронне видання). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250035.pdf>.
4. **Концептуальні засади інноваційно-орієнтованого розвитку економіки регіонів України та механізми його фінансово-інвестиційного забезпечення:** науково-аналітична доповідь

- (електронне видання) / наук. ред. Х. М. Притула; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 78 с. (Ум. друк. арк. - 6,19). (Серія «Транскордонне співробітництво»). ISBN 978-617-14-0489-2 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4251-7 (серія). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250038.pdf>.
5. Мульська О.П. **Міграційна криза та екосистейт України в умовах невизначеності: точки біфуркації і оптимальності:** наукове видання / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 106 с. (Ум. друк. арк. - 4,9). (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). ISBN 978-617-14-0417-5 (електронне видання). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250037.pdf>.
 6. **Регулювання регіонального розвитку у фокусі сучасних реформ:** наукова доповідь / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 87 с. (Ум. друк. арк. - 4,2). (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). ISBN 978-617-14-0502-8. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250039.pdf>.
 7. Мульська О.П., Біль М.М., Лещух І.В., Бараняк І.Є. **Міграційні ризики і потенціал відновлення соціально-економічної резильєнтності: точки біфуркації та інтеграції:** наукова доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів. 2025. 84 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). (Ум. друк. арк. - 4,6). ISBN 978-617-14-0434-2 (електронне видання). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250033.pdf>.
 8. Лещух І.В., Патицька Х.О., Башинська Ю.І., Нестор О.Ю., Сороковий Д.О. **Виклики та пріоритети управління економікою територіальних громад Західного макрорегіону України на засадах «зеленого» переходу:** науково-аналітична доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 89 с. (Ум. друк. арк. - 7,1). (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). ISBN 978-966-02-4252-4 (серія), ISBN 978-617-14-0486-1 (друковане видання). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20250036.pdf>.

Інститут видає щоквартальний науково-практичний журнал «Регіональна економіка», який входить до Переліку наукових фахових видань України категорії Б (накази МОН України №886 від 02.07.2020 р. та №1188 від 24.09.2020 р.). Журнал з 2012 року включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

У 2025 р. вийшло чотири номери журналу загальним обсягом 60,22 д.а.

Інститутом видається збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України». Входить до Переліку наукових фахових видань України категорії Б (накази МОН України №886 від 02.07.2020 р. та №1188 від 24.09.2020 р.). З 2014 року збірник включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Протягом 2025 року надруковано 4 випуски збірника загальним обсягом 54,52 д.а.

У 2025 р. науковцями Інституту опубліковано 248 статей у фахових періодичних виданнях, у т.ч.:

- 29 статей у періодичних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Skorpus та Web of Science (13 – у вітчизняних, 16 – у закордонних);
- 212 статей у фахових періодичних виданнях, що входять до інших міжнародних наукометричних баз (197 – у вітчизняних, 15 - у закордонних виданнях);
- а також:
- 5 розділів/параграфів у колективних монографіях, у т.ч.: у 2 вітчизняних, 3 - закордонних);
- 16 тез у матеріалах конференцій.

Загальний обсяг опублікованої наукової продукції Інституту за звітний рік становить 431,41. д.а., з них співробітникам Інституту належить 388,3 д.а.

VIII. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Протягом 2025 р. міжнародне наукове співробітництво Інституту здійснювалося як на основі прямих двосторонніх зв'язків, так і в рамках діючих угод про наукову співпрацю з такими закордонними установами:

- Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук (м. Варшава);
- Інститутом географії та просторового за господарювання Польської академії наук (м. Варшава);
- Державною академією прикладних наук (м. Ярослав, Польща);
- Лодзьким університетом (Польща);
- Вищою економічною школою в Білостоку (Польща);
- Жешувським університетом (Польща);
- Інститутом єврорегіональних досліджень Університету Орадя (м. Орадя, Румунія);
- Національним інститутом економічних досліджень (м. Кишинів, Молдова);
- Факультетом готелярства та туризму Університету в Крагуєвцях (Сербія);
- Університетом WSB Merito в Познані (Польща);
- Факультетом управління Ченстоховської політехніки (Польща);
- Лодзьким технічним університетом (Польща).
- Академією державного управління (м. Кишинів, Молдова);
- Інститутом міських та регіональних досліджень Австрійської академії наук (м. Відень);
- Інститутом географії Словацької академії наук (м. Братіслава);
- Університетом у Домброві Гурничій (Польща).

Основними формами міжнародної співпраці Інституту є: підготовка та реалізація спільних проєктів, організація спільних наукових конференцій, круглих столів та семінарів; підготовка спільних публікацій, публікація статей у виданнях установ-партнерів; здійснення академічного обміну тощо. У зв'язку із військовою агресією російської федерації можливості міжнародного співробітництва Інституту були суттєво обмежені.

Інститут був безпосереднім співорганізатором 6 міжнародних конференцій (які проводилися переважно в гібридному режимі або онлайн).

Основними тематичними напрямками міжнародного наукового співробітництва Інституту у звітному році були:

- Проблеми суспільно-економічного розвитку прикордонних територій та транскордонного співробітництва;
- Розвиток економіки, управління та фінансів в умовах нестабільності та російської агресії.
- Соціально-економічні дослідження сільських територій.
- Просторовий розвиток регіонів.

З проблематики *суспільно-економічного розвитку прикордонних територій та транскордонного співробітництва*. Інститут співпрацював із науковими установами сусідніх країн – членів ЄС, зокрема: Румунії (Інститутом єврорегіональних студій Університету Орадя), Польщі (Державною академією прикладних наук у Ярославі, Центром передового досвіду при Варшавській школі економіки, Університетом у Домброві Гурничій, Жешувським університетом), Угорщини (Університет Дебрецена), Словаччини (Інститутом географії Словацької академії наук) у формі роботи над проектними пропозиціями, підготовки спільних публікацій, проведення спільних наукових заходів та участі у наукових заходах установ-партнерів тощо.

Так, 26.11.2025 р. Інститутом, спільно із вітчизняними та іноземними установами-партнерами, у гібридному форматі проведено VI Міжнародну науково–практичну конференцію «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ». Учасники обговорили питання просторового розвитку, ефективності регіональної політики, інструментів підтримки громад, фінансових механізмів відновлення, інвестиційної привабливості регіонів, цифрової трансформації місцевого управління, підвищення стійкості територій та відбудови інфраструктури. У роботі конференції взяли участь близько 50 науковців, управлінців і практиків (у т.ч. з-за кордону – Польщі, Литви, Іспанії).

3-4.04.2025 р., спільно із зарубіжними установами 4-х країн ЄС, було проведено Міжнародну наукову конференцію «Підприємство та регіон - локальні, національні та глобальні трансформаційні виклики»/ «Enterprise and Region – local, national and global transformation challenges». Метою конференції було обговорення та обмін думками щодо розвитку підприємств та регіонів в рамках місцевих, національних та глобальних викликів трансформації. У конференції взяли участь понад 70 науковців з 9 країн (Польщі, України, Чехії, Словаччини, Румунії, Угорщини, Литви, США, Пакистану).

У партнерстві з науково-дослідними та освітніми установами Європи Інститут також виступив одним із співorganizatorів щорічної Міжнародної конференції «Solidarity, cohesion, and social support in the international context»/«Солідарність, згуртованість та соціальна підтримка у міжнародному вимірі».», яка відбулася 29-30.05.2025 р. в Університеті міста Орадя (Румунія). Порядок денний конференції стосувався теоретичних та практичних аспектів реалізації політики та стратегій ЄС щодо соціальної згуртованості та інклюзивного зростання, формування європейської соціальної моделі, активізації міжрегіонального, транскордонного та міжнародного співробітництва. В конференції взяли участь понад 100 фахівців - науковців та практиків з 8 країн.

З цієї проблематики науковці Інституту також взяли участь у: Міжнародному круглому столі «Безпечні та ефективні кордони у Карпатському регіоні / The safe and effective borders in the Carpathian region» (13-14.05. 2025, м. Ужгород); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики/ Management of socio-economic transformations of economic processes: realities and challenges» (11.04.2025, м. Мукачєво); VII Міжнародній науковій конференції «Криза сучасної системи міжнародної безпеки: переформатування геополітичного ландшафту / The crisis of the modern international security system: reformatting the geopolitical landscape» (25.04.2025, м. Львів); XVIII Українсько-польській зустрічі «Україна та Польща в умовах формування нового світового порядку/ Ukraina i Polska w warunkach formowania nowego porzadku światowego» (18-20.09.2025, м. Яремче); XIV Львівському соціологічному форумі «Інституційна стійкість українського суспільства: теоретизування й емпіричні дослідження на тлі війни / Institutional stability of Ukrainian society: theorising and empirical research against the backdrop of war» (3.10.2025, м. Львів) та ін.

У 2025 р. розвивалася також співпраця з польськими установами з *проблематики розвитку економіки, управління та фінансів в умовах нестабільності та російської агресії.*

Так, 9.04.2025 р. спільно із Лодзьким університетом (Польща), Егейським університетом (Туреччина), Львівським національним університетом ім. І. Франка та Міжнародною асоціацією стратегічного менеджменту ISMA (Греція). в режимі он-лайн проведено IX Міжнародну наукову конференцію «Перспективи розвитку підприємництва в глобальній перспективі / Prospects for the

Development of Entrepreneurship from a Global Perspective». Метою конференції було обговорення сучасних викликів, пов'язаних з підприємництвом та інноваціями; актуальних проблем розвитку бізнес-середовища на міжнародному, національному та місцевому рівнях, а також налагодження співпраці міжнародних дослідницьких груп, інтеграції академічних та бізнес-спільнот.. У рамках конференції відбулось засідання 11 пленарних секцій, в яких взяли участь понад 70 науковців (зокрема, з Польщі, України, Туреччини, Греції, Чехії, Португалії).

29.09.2025 р., спільно з факультетом менеджменту Ченстоховської політехніки, Інститутом фінансів та обліку Університету WSB Merito в Познані, Інститутом проведено 14-ту циклічну Міжнародну наукову конференцію «Сталий розвиток в управлінні та фінансах: наука-бізнес-самоврядування»/«Sustainable development in management and finance: science-business-self-governance» (в режимі он-лайн). Метою конференції було обговорення та обмін думками щодо розвитку знань у сфері менеджменту, управління бізнес-організаціями та органами місцевого самоврядування в контексті концепції сталого розвитку. Участь у роботі конференції взяли понад 50 науковців з України, Польщі, Литви, Німеччини, Грузії, Малайзії та Бахрейну..

За цим напрямом науковці Інституту взяли участь (в режимі онлайн) у низці закордонних конференцій, зокрема у: Міжнародній науково-практичній конференції «Economics, finance, accounting and management: theoretical approaches and practical aspects of development» / «Економіка, фінанси, бухгалтерський облік та управління: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (6.02.2025, Тампере (Фінляндія)); Міжнародній науково-практичній конференції «Educating for Tomorrow: Ukrainian Values in a Global World» / «Освіта для майбутнього: українські цінності в глобальному світі» (7-9.02.2025, Університет Томпсон Ріверс, Камлупс (Канада)); 5-й Міжнародній науковій конференції «Economic and Social Consequences of Crises»/«Економічні та соціальні наслідки криз» (12.06.2025, м. Варшава (Польща)); Міжнародній науковій конференції «Science, Technology, and Society in the 21st Century» / «Наука, технології та суспільство у 21 столітті» (6.08.2025, Амстердам, Нідерланди); V Міжнародній науковій конференції «Environmental Sustainability in Natural Resources Management (ISCES 2025)» / «Екологічна стійкість в управлінні природними ресурсами» (24.10.2025, м. Вільнюс (Литва)) та ін.

Д.е.н. С. Ішук і д.е.н. Л. Созанський є експертами проекту «Соціально-економічна ситуація в Польщі і Україні в умовах глобальних викликів: проблеми і способи їх вирішення», що реалізується на базі Університету WSB Merito (Познань, Польща). Спільно із польськими науковцями опубліковано монографію Ishchuk S., Caputa W., Sozansky L. Transformation of the industrial sector in a volatile and digitalized environment (Трансформація промислового сектору в нестабільному та цифровому середовищі). Poznań : Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 147 p., 2024.

За тематикою *просторовий розвиток регіонів* розвивається співпраця із Інститутом міських та регіональних досліджень Австрійської академії наук. У співпраці з австрійськими дослідниками опубліковано 2 статті у виданнях Австрійської академії наук.

За тематикою *соціально-економічні дослідження сільських територій* науковці Інституту співпрацювали із Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук (Варшава) у рамках угоди про співпрацю. У 2025 році спільно із Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук виконувався науковий проект «Трансформація ринку праці Карпатського регіону України ту перспективі повоєнного відновлення» (протокол до Угоди про наукове співробітництво між Польською АН та НАН на 2025-2027 рр., Розпорядження Президії НАН України №439 від 17.09.2025). В рамках проекту у звітному році забезпечувалася підтримка академічних обмінів для проведення спільних досліджень та участі в наукових заходах установ-партнерів, зокрема участі науковців Інституту в Міжнародному семінарі «Україна в перспективі інтеграції з ЄС: можливості та виклики для села та сільського господарства в Польщі та ЄС»/«Ukraina w perspektywie integracji z Unią Europejską: możliwości oraz wyzwania dla wsi i rolnictwa w Polsce oraz w Unii Europejskiej» (23.06.2025, Варшава) та науковому семінарі «Українська сільська місцевість на шляху до Європейського Союзу: від даних до політичних рекомендацій»/«Ukraińskie obszary wiejskie na drodze do Unii Europejskiej: od danych do rekomendacji politycznych.» (1.12.2025, Варшава).

Спільний проект науковців установи та Інституту географії Словацької академії наук «Системний аналіз ефективності реалізації проектів та програм транскордонного співробітництва в контексті забезпечення сталого та інклюзивного розвитку територій українсько-словацького прикордоння» став одним із переможців спільного

конкурсу проєктів Національної академії наук України та Словацької академії наук на 2026-2027 рр.

Спільно із іноземними партнерами підготовлено та подано проектну заявку на конкурс проєктів в рамках програми Горизонт Європа / HORIZON Europe. Підготовлено також заявки на здобуття індивідуальних грантів/стипендій на конкурси програм Фонду Volkswagen-Німеччина та Австрійської академії наук.

Загалом у 2025 р. науковці Інституту взяли участь у 15 закордонних міжнародних конференціях, круглих столах (переважно, в режимі онлайн). За 2025 рік науковцями Інституту опубліковано за кордоном: 1 монографію, 3 розділи/параграфи в колективних монографіях, 31 статтю (у т.ч. 16 – у зарубіжних періодичних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Web of Science та/або Scopus).

Протягом 2025 року здійснено 5 закордонних відряджень вчених Інституту (у т.ч. 4 - за безвалютним обміном). 2 науковці Інституту пройшли онлайн-стажування у закордонних установах

Д.е.н., проф. Стадницький Ю.І. здійснив викладання навчальних курсів в Українському вільному університеті у Мюнхені (Німеччина)/ Ukrainische Freie Universität та Технологічному університеті в Кельцах/ University of Technology (Республіка Польща).

Активну участь у міжнародному співробітництві приймають молоді вчені установи. Так, д.е.н. О. Мульська взяла участь у науковому семінарі «Українська сільська місцевість на шляху до Європейського Союзу: від даних до політичних рекомендацій» (1.12.2025), який проведено в рамках спільного проєкту з Інститутом розвитку села та землеробства Польської академії наук. К.е.н. Ю. Башинська взяла участь у літній школі NorDoc PhD 2025 «Підготовленість та сталий розвиток у наукових дослідженнях» (10-12.08.2025; м. Осло (Норвегія)). Пр.інж. О. Войтенко взяла участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Topical issues of economics, finance, accounting and law in modern conditions» / «Актуальні проблеми економіки, фінансів, бухгалтерського обліку та права в сучасних умовах» (30.01.2025, Орхус, Данія); пр. інж. А. Янович - у Міжнародній науковій конференції «Theory and Practice of Modern Management, Accounting, Economics, and Law: Global Dimension and Local Specifics» / «Теорія і практика сучасного менеджменту, бухгалтерського обліку, економіки та права: глобальний вимір і місцеві особливості» (30.09.2025, Бостон, США).

У звітному році Інститут набув членство (як юридична особа) в Асоціації Регіональних Досліджень (Regional Studies Association, RSA)..

10 дослідників установи є членами чи експертами міжнародних наукових об'єднань, експертних комісій, редколегій наукових видань зокрема:

- д.е.н. В. Кравців є дійсним членом Європейської Академії природничих наук (м. Ганновер);
- д.е.н. О. Левицька, к.е.н. С. Ткач – Асоціації регіонального розвитку (Regional Studies Association – RSA, Великобританія);
- д.е.н. В. Кравців є членом наукової ради журналу «Współczesne Problemy Zarządzania»/ «Сучасні проблеми управління» (Польща)
- д.е.н. Х. Питула, к.е.н. Я. Калат - редколегії журналу «Eurolimes» (Румунія, Інститут єврорегіональних студій (Орядеа);
- д.е.н. М. Мельник є членом наукової ради журналу «Space-Society-Economy» (Польща);
- д.е.н. С. Ішук є членом наукової ради журналу «Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu» (Польща) та редколегії журналу «Digital Business Review» (Польща).
- к.ф.-м.н. В. Демченко – редакційної ради журналу «Biuletyn Uniejowski»/«Унейовський бюлетень» (Лодзь, Республіка Польща).

Окрім того, д.е.н. О. Левицька входить до складу міжнародної бази рецензентів *Reviewer Credits* та була рецензентом наукових проєктів, поданих на конкурс міжнародної стипендіальної програми VUIAS Fellowship 2025/2026; д.е.н. Г. Возняк - член моніторингового комітету програми Європейського Союзу Interreg NEXT «Угорщина — Словаччина — Румунія — Україна 2021-2027»; «Польща — Україна 2021-2027»; «Румунія — Україна 2021-2027».

У 2026 році основна увага у питаннях міжнародного співробітництва буде приділена організації спільних досліджень з питань: розвитку транскордонного співробітництва та зовнішньоекономічної діяльності регіонів України в умовах війни та післявоєнний період; дослідження міграційних процесів та прикордонних ринків праці; розвитку підприємництва, управління та фінансів в міжнародному контексті; використання досвіду країн ЄС з реалізації державної регіональної політики та підвищення ефективності інструментарію регулювання розвитку територій в контексті євроінтеграційних процесів, а також розширенню мережі міжнародних зв'язків Інституту із науковими установами країн ЄС. проведенню спільних конференцій, підтримці академічної мобільності працівників Інституту

ІХ. КАДРИ

На кінець 2025 року в Інституті працювало 112 працівників (з них сумісників – 28). Серед 76 наукових працівників (сумісників – 24) докторів наук – 29 (сумісників – 12), кандидатів наук – 37 (сумісників – 10).

Середній вік (без сумісників) наукових працівників – 48 років, докторів наук – 54 роки, кандидатів наук – 48 років.

Підготовка наукових кадрів, аспірантура та докторантура

В Інституті здійснюється підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів через аспірантуру відповідно до отриманих ліцензій на провадження освітньої діяльності на третьому (науково-освітньому) рівні вищої освіти за спеціальностями С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» та D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», з ліцензованим обсягом 30 осіб (згідно наказу Міністерства освіти і науки України № 97-л від 20.03.2023 р. «Про ліцензування освітньої діяльності»), а також через докторантуру.

У 2025 р. на навчання в аспірантуру Інституту за державним замовленням прийнято 2 аспіранти, завершили навчання в аспірантурі за державним замовленням 6 аспірантів (із них 3 - у зв'язку із переведенням на навчання до іншого навчального закладу, 3 – відраховані за власним бажанням).

Станом на 31.12. 2025 р. в аспірантурі Інституту навчаються: на 1-му курсі навчання – 2 аспіранти за державним замовленням; на 2-му курсі – 3 аспіранти за державним замовленням; на 3-му курсі – 2 аспіранти за державним замовленням та 23 - за контрактом; на 4-му курсі – 2 аспіранти за державним замовленням та 15 - за контрактом.

У докторантурі Інституту у 2025 р. проходили підготовку 4 докторанти, у тому числі: 2 – за державним замовленням та 2 – за контрактом. У 2025 році докторанткою Інституту було захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Станом на 31.12. 2025 р. в докторантурі Інституту перебувають: на 1-му році підготовки – 3 особи, з них 1 – за державним замовленням; на 2-му році підготовки – 1 (за державним замовленням).

Діяльність спеціалізованої вченої ради

У 2025 році в Інституті діяла спеціалізована вчена рада Д 35.154.01 з правом захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня

доктора наук за спеціальностями 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» та 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Проведено 6 засідань ради, з них 2 – із захисту докторських дисертацій.

Робота з науковою молоддю

На кінець 2025 р. в Інституті працювало 7 молодих учених, а також проходили підготовку 24 аспіранти та 2 докторанти віком до 35 років, з них 1 доктор та 4 кандидати наук.

У 2025 р. Рада молодих вчених Інституту виступила співорганізатором міжнародної конференції та 2 круглих столів. Проведено також заходи, які спрямовані на підвищення рівня наукових знань молодих науковців Інституту, зокрема: «Лауреати Премії імені Альфреда Нобеля у 2025 р.» (з нагоди Всесвітнього дня економіста), «Економетричний інструментарій у наукових дослідженнях», «Дизайн-мислення науки майбутнього: трансформація та інновації».

Колектив молодих науковців Інституту (д.е.н., с.д. О. Мульска, д.е.н., с.н.с. М. Біль; к.е.н. І. Бараняк, к.е.н., с.д. І. Лешух) виконував науковий проєкт «Міграційна безпека як детермінанта соціально-економічної резильєнтності України: просторовий вимір» (гранти НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки 2024-2025 рр.).

Колектив молодих науковців Інституту (к.е.н., с.д. І. Лешух; к.е.н. Ю. Башинська, к.е.н. О. Нестор, асп. Д. Сороковий) виконував науковий проєкт «Повоєнне відновлення економіки територіальних громад Західного макрорегіону на засадах "зеленого" переходу» (гранти НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України для проведення досліджень за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки 2025-2026 рр.).

К.е.н. О. Нестор, асп. Е. Шульц виконували НДР молодих вчених НАН України «Публічне інвестування зеленої трансформації територіальних громад».

У 2025 році стипендію Президента України отримували д.е.н., с.д. О. Мульска, к.е.н. І. Лешух та пров. інж. О. Войтенко (з листопада 2024 р.).

Стипендію НАН України отримував пров. інж. А. Янович (з травня 2024 р.).

Д.е.н., с.д. О. Мульска отримувала іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук на виконання наукових робіт.

Відзнаки вчених Інституту у 2025 році:

- провідному науковому співробітнику Інституту, к.е.н. П. Жуку присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (відповідно до Указу Президента України №307/2025 від 15 травня 2025 року «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня науки»);
- д.е.н. О. Левицька, к.е.н. І. Бараняк відзначені Премією Верховної Ради України молодим ученим за 2025 рік за роботу «Збереження економічної безпеки України в умовах екзистенційних загроз: аспекти міграції, людського капіталу та виробничого потенціалу економіки» (Постанова Верховної Ради України від 4 грудня 2025 року № 4713-IX).
- д.е.н., с.д. О. Мульска, к.е.н І. Лещух відзначені подяками Ради молодих вчених Відділення економіки НАН України.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

У 2025 році в Інституті виконувалось 4 науково-дослідні роботи програмно-цільової та конкурсної тематики НАН України, 8 - відомчої тематики та 6 НДР госпдоговірної тематики, у т.ч. комплексне наукове дослідження за договором із Міністерством науки і освіти за результатами державної атестації за науковим напрямом «Суспільний».. Тематика досліджень Інституту та робочі плани з виконання НДР були актуалізовані до умов сьогодення, пов'язаних із широкомасштабною агресією з боку російської федерації.

Інститут здійснював наукові дослідження, спрямовані на:

наукове супроводження процесів формування та реалізації державної регіональної політики в умовах війни та післявоєнного відновлення; визначення інституційних імперативів трансформації моделі державної регіональної політики України в процесі євроінтеграції; обґрунтування пріоритетів розвитку системи публічного інвестування та її узгодження з цілями державної політики розвитку регіонів та громад; оцінювання ефективності інституційних інструментів розвитку агломерацій в умовах війни та повоєнного відновлення України; побудову моделей оптимізації міжсекторальної взаємодії в умовах нестабільності розвитку; розробку наукових засад модернізації інноваційної екосистеми розвитку регіонів та громад; оцінювання впливу структурних соціально-економічних змін у регіонах України на резилієнтність якості життя населення в умовах зовнішніх загроз; дослідження системних зв'язків міграційних процесів та соціально-економічної резильєнтності України; обґрунтування механізмів трансформації ринку праці Карпатського регіону України у перспективі повоєнного відновлення; оцінку ефективності регіональної екологічної політики в контексті воєнних і поствоєнних викликів; обґрунтування механізмів зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки прикордонних областей Західного регіону України в умовах післявоєнного відновлення; дослідження перспектив повоєнного відновлення економіки територіальних громад на засадах "зеленого" переходу тощо.

Результати фундаментальних та прикладних досліджень висвітлені у монографіях, наукових виданнях, статтях, науково-методичних та експертно-аналітичних матеріалах, апробовані на комунікативних заходах міжнародного й вітчизняного рівнів.

Визнанням наукових здобутків Інституту стало віднесення установи до групи А за науковим напрямом «Суспільний» за

результатами державної атестації установи, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 27.06.2025 № 945.

У сфері видавничої діяльності забезпечено публікацію монографій та наукових видань, підготовлених науковцями установи. Підтримується регулярний випуск періодичних фахових наукових видань Інституту, продовжилася практика публікацій науковців Інституту у виданнях, що входять до наукометричних баз Skopus та Web of Science.

У сфері міжнародного наукового співробітництва основна увага була приділена розширенню мережі наукових зв'язків, підготовці проектних пропозицій, організації спільних наукових заходів, публікації результатів досліджень співробітників Інституту за кордоном. Інститут набув членство (як юридична особа) в Асоціації Регіональних Досліджень (Regional Studies Association, RSA).

Інститут здійснював підготовку кадрів вищої наукової кваліфікації через докторантуру та аспірантуру, активно співпрацював з закладами вищої освіти Міністерства освіти і науки України.

Кадрова політика в Інституті у звітному році була спрямована на збереження кадрового потенціалу установи в умовах війни. Зберігається тенденція щодо зменшення кількості молодих науковців віком до 35 років.

В умовах воєнного стану складним залишається питання фінансового забезпечення діяльності Інституту, що потребує активізації роботи над залученням коштів до спецфонду..

В контексті завдань, які ставляться перед економічною наукою в сучасних умовах, особлива увага у діяльності Інституту у 2026 році буде звернута на:

- здійснення на високому науковому рівні досліджень, які відповідають головним напрямам наукової діяльності Інституту, з врахуванням воєнних та поствоєнних викликів для українського суспільства, а також перспектив України щодо членства в ЄС;
- активізація роботи щодо залучення коштів за рахунок виконання НДР конкурсної та госпдоговірної тематики, а також проектів за рахунок грантових коштів з національних і зарубіжних джерел;
- участь науковців Інституту у підготовці стратегічних та програмних документів, аналітичних доповідей на національному рівні;

продовження практики широкого представлення результатів досліджень у найбільш рейтингових періодичних зарубіжних та вітчизняних наукових виданнях.

ДОДАТКИ

СТРУКТУРА

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»
(на 1.01.2026 р.)

	Рік утворення	Керівник	Напрямок досліджень
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»	1964 1994	ВАСИЛЬЦІВ Тарас Григорович,, д.е.н., професор	Методологія формування державної регіональної політики та механізми її реалізації; просторовий розвиток України в умовах повоєнного відновлення та європейської інтеграції; модернізація регіональних економічних систем; соціальна резилієнтність та відновлення людського потенціалу регіонів; децентралізація, інституційна та фінансово-економічна спроможність територіальних громад.
1. Відділ регіональної екологічної політики та природо-користування	1980	КРАВЦІВ Василь Степанович, д.е.н., професор	Екологічна безпека регіону та методи її оцінювання; реформування системи екологічного оподаткування; модернізація регіональної екологічної політики на поствоєнний період, її адаптація до європейських вимог; пріоритети екологічної реабілітації територій, постраждалих від російської агресії; організаційно-економічні засади формування територіально збалансованої системи управління відходами; стратегічні напрями освоєння туристично-рекреаційного потенціалу регіонів з врахуванням перспектив післявоєнної відбудови; оцінка екологічних загроз реалізації інвестиційних проектів.
2. Відділ регіональної економічної політики	2009	ШУЛЬЦ Світлана Леонідівна, д.е.н., професор	Теоретико-методологічні засади та прикладні аспекти формування державної регіональної політики та механізми її реалізації; розробка механізмів, методів та інструментів регулювання соціально-економічного розвитку регіонів; стратегічне планування регіонального розвитку та розроблення програмних документів розвитку територій; аналіз і оцінка

			економічного потенціалу регіонів та модернізація механізмів подолання територіальних диспропорцій; дослідження особливостей інноваційної діяльності в регіонах та визначення напрямів її активізації.
3. Відділ просторового розвитку	2005	МЕЛЬНИК Мар'яна Іванівна д.е.н., професор	Просторовий розвиток регіонів та громад в контексті їх суспільної віддачі, соціальної та економічної резильєнтності в умовах глобальних викликів та криз; просторові та структурно-функціональні трансформації і дисбаланси соціально-економічного розвитку різних територіально-суспільних систем; ендегенний потенціал функціональних типів територій (урбанізованих, сільських, прикордонних, з особливими умовами розвитку); урбанізація та просторовий розвиток міст, агломерацій і метрополій; регіональна та локальна політика, стратегічне проектування та планування просторового розвитку в умовах євроінтеграції.
– Сектор транскордонного співробітництва	1975	ПРИТУЛА Христина Мирославівна д.е.н., с.н.с.	Наукові засади та прикладні аспекти розвитку транскордонних регіонів, транскордонних ринків в умовах євроінтеграції; форми та механізми активізації міжнародного територіального співробітництва України; розвиток і модернізація системи прикордонної та логістично-транспортної інфраструктури України в умовах викликів війни та повоєнного відновлення; розвиток міжнародної кооперації (транскордонних кластерів, індустріальних парків тощо) та інтеграція регіонів у регіональні та глобальні ланцюги доданої вартості.
4. Відділ проблем соціально-гуманітарного розвитку регіону	2009	МУЛЬСКА Ольга Петрівна, д.е.н., с.д.	Соціальна резильєнтність та відновлення людського потенціалу регіонів; відновлення та розвиток людського потенціалу регіонів; соціальна згуртованість і міграційна безпека регіонів і громад; трансформація регіональних ринків

			праці в умовах повосенних та євроінтеграційних викликів; модернізація соціальної інфраструктури, доступність і якість послуг; соціальної сфери у громадах і регіонах.
5. Відділ регіональної фінансової політики	1990	СТОРОНЯНСЬКА Ірина Зіновіївна, д.е.н., професор	Наукові основи формування регіональної фінансової політики; теорія та методологія публічних фінансів та бюджетної децентралізації; забезпечення фінансової стійкості регіонів та громад; публічне інвестування та стратегічне планування місцевого розвитку; інституційна та фінансова спроможність місцевого самоврядування; фінансова політика регіонів та громад в контексті євроінтеграційних процесів України; міжбюджетні відносини та фінансове регулювання розвитку територій; управління активами та капіталізація територіальних громад.
6. Відділ проблем реального сектору економіки регіонів	1996	ЩУК Світлана Олексіївна, д.е.н., професор	Побудова моделей оптимізації структури економіки на засадах поглиблення міжсекторальної і міжрегіональної взаємодії за критеріями зміцнення техніко-технологічної безпеки та економічної самодостатності регіонів; формування системи пріоритетів імпортозаміщення та визначення перспективних напрямків нарощення експортного потенціалу регіонів; оцінка потенціалу регіонів для розвитку конкурентоспроможних виробництв на засадах підвищення продуктивності, технологічності, інноваційності та локалізації; створення методологічної платформи стратегічного планування капіталовкладень у реальний сектор економіки регіонів у контексті перспектив нової індустріалізації, детермінованих глобальною турбулентністю.

ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ РОЗРОБОК

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Підготовлено і подано розробок	56	47	53	55	73	109	37	39	40	42
З них впроваджено:	47	37	37	44	58	77	27	33	35	35
<i>в т. ч. на рівні центральних органів влади</i>	13	12	18	19	19	22	13	13	16	22

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Монографії	11	8	4	12	7	8	8	3	5	7
Наукові видання та доповіді	3	5	8	10	16	13	11	5	4	8
Брошури	3	8	4	3	3	2	1	1	1	1
Довідники	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Підручники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Навчальні посібники	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Наукові статті, у т.ч. в Україні	237	232	223	232	238	267	208	201	173	248
за кордоном	184	186	189	186	168	168	161	167	151	210
у період. виданнях, що індексуються в Web of Sciences та Scopus	53	46	34	48	70	84	47	34	22	31
	X	6	3	10	34	57	35	32	21	29

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНСТИТУТУ

Рік	Кількість співробітників	Кількість наукових співробітників	Кількість докторів наук	Кількість кандидатів наук
2016	113	73	14	43
2017	109	70	15	39
2018	113	73	18	43
2019	109	68	16	41
2020	111	71	21	40
2021	106	69	23	39
2022	110	72	24	40
2023	111	75	24	42
2024	113	76	28	40
2024	112	76	29	37

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ КАДРІВ

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Аспіранти, всього	21	15	12	15	14	13	33	61	61	47
у т.ч. з відривом від виробництва	13	12	11	15	13	10	11	15	15	9
Докторанти	6	4	2	3	4	4	4	7	9	4

**Обсяг фінансування НДР Інституту
за період 2016-2025 рр. (тис. грн.)**

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Фундаментальні дослідження	3193,5	4184,6	4960,2	4317,6	5920,3	7320,2	6036,8	6956,3	8146,0	6830,9
Прикладні дослідження та розробки	2440,7	3114,6	4798,1	7710,6	6978,0	9151,6	9232,4	7090,2	9683,3	11646,9
Договірні тематика	250,0	40,0	861,4	1012,6	147,9	2536,9	616,5	646,3	282,0	2124,5
Загальне фінансування	5884,2	7339,2	10619,7	13040,8	13046,2	19008,7	15885,7	14692,9	18102,3	20602,3

**КОНФЕРЕНЦІЇ, НАРАДИ, СЕМІНАРИ,
ОРГАНІЗАТОРОМ АБО СПІВОРГАНІЗАТОРОМ
ЯКИХ ВИСТУПАТИМЕ ІНСТИТУТ У 2026 РОЦІ**

№ з/п	Назва	Дата проведення	Місце проведення	Відповідальні за організацію від Інституту	Спів-організатори
1.	Навчально-практичний семінар з підготовки заявок на конкурси міжнародних програм	лютий	м.Львів	С. Ткач	Львівський інститут менеджменту
2.	Круглий стіл <i>«Економіка та соціально-економічні процеси в росії після 4 років війни: до чого готуватися Україні»</i>	лютий	м.Львів	Т. Васильців, В. Волошин	ДП «Укрпромзовнішекспертиза»
3.	Проблемно-науковий семінар відділу регіональної фінансової політики <i>«Стратегічне планування регіонального та місцевого розвитку: сучасні тренди та виклики»</i>	березень	м. Львів	І. Сторонянська	
4.	Проблемно-науковий семінар відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів <i>«Трансформація регіональних ринків праці: виклики та перспективи»</i>	квітень	м.Львів	О. Левицька	
5.	X Міжнародна наукова конференція <i>«Розвиток підприємництва в глобальному контексті»</i>	квітень	Лодзь-Львів, в режимі он-лайн	С. Ішук, І. Мицишин	Факультет менеджменту Лодзького університету (Польща)
6.	Тренінг <i>«Розвиток софтверних у науковій діяльності»</i>	квітень	м. Львів	О. Мульська	Національний університет «Львівська політехніка»; Львівський торговельно-економічний університет
7.	Всеукраїнська науково-практична конференція <i>«Теорія і практика»</i>	червень	м.Львів	О. Мульська, О. Левицька	Львівський інститут Міжрегіо-

	<i>управління в умовах суспільних викликів і трансформації»</i>				нальної академії управління персоналом
8.	Проблемно-науковий семінар відділу регіональної економічної політики <i>«Розвиток культурних послуг в регіонах України в умовах євроінтеграції»</i>	травень	м. Львів	О. Войтенко	
9.	Проблемно-науковий семінар сектору транскордонного співробітництва <i>«Вплив транскордонного співробітництва на сталий та інклюзивний розвиток України та Словаччини»</i>	червень	м. Львів	Х. Притула	
10.	XV Міжнародна наукова конференція <i>«Сталий розвиток в управлінні: наука – бізнес – самоврядування»</i>	червень	Ченстохова-Львів, в гібридному форматі	С. Ішук, І. Мицишин	Факультет менеджменту Ченстоховської Політехніки, (Польща)
11.	Проблемно-науковий семінар відділу просторового розвитку <i>«Домінантна реалізація потенціалу агломерацій в умовах трансформації просторового розвитку України»</i>	вересень	м. Львів	І. Лещух	
12.	Науково-практичний семінар <i>Команда 360°: взаємодія, підтримка, результат»</i>	вересень	м. Львів	О. Мульська	НУ «Львівська політехніка»; Міжнародна Професійна Асоціація Коучів і Тренерів
13.	Проблемно-науковий семінар відділу регіональної екологічної політики та природокористування <i>«Модернізація інституційно-</i>	жовтень	м. Львів	В. Кравців	

	<i>економічних інструментів регулювання екологічної безпеки: регіональний вимір»</i>				
14.	VII Міжнародна науково-практична конференція «Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ»	жовтень	м.Львів	Т. Васильців, С. Ішук, С.Ткач	Відділення економіки НАН України, Західний науковий центр НАН України та МОН України
15.	Проблемно-науковий семінар відділ проблем реального сектора економіки регіонів «Роль промислового сектора економіки у повоєнному відновленні України»	листопад	м. Львів	С. Ішук	
16.	V Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи»	листопад	м.Львів	М. Мельник, Т. Мединська, О. Мульска	Львівський торговельно-економічний університет, Львівський національний університет ім. І.Франка

**ПЛАН ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДУ «ІНСТИТУТ
РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ М.І. ДОЛІШНЬОГО НАН УКРАЇНИ» НА 2026 РІК**

№ п/п	Назва видання	Вид видання	Термін виконання	Відповідальні виконавці
1	2	3	4	5
Книжкова серія «Проблеми регіонального розвитку» (ISBN 978-966-02-4252-4)				
1.	Публічне інвестування розвитку територій: інституційні та фінансові виклики.	науково-аналітична доповідь	квітень	І. Сторонянська
2.	Механізми трансформації ринку праці Карпатського регіону України у перспективі повоєнної відбудови.	аналітична доповідь	травень	О. Мульська
3.	Інституційні детермінанти розвитку агломерацій в умовах війни та повоєнного відновлення України.	колективна монографія	червень	М Мельник
4.	Трансформація ринку праці Карпатського регіону України: виклики, механізми та сценарії повоєнного розвитку.	колективна монографія	червень	Т. Васильців
5.	Тренди регіонального розвитку в Україні: виклики та потенціал повоєнного відновлення.	науково-аналітична доповідь	листопад	С. Шульц
6.	Публічне інвестування зеленої трансформації територіальних громад: виклики, перспективи та роль у повоєнному економічному відновленні України.	колективна монографія	листопад	О. Нестор
7.	Резильентність якості життя населення регіонів України в умовах зовнішніх загроз: соціально-економічне структуроутворення, домінанти та механізми регулювання.	колективна монографія	грудень	Т. Васильців

8.	Відновлення економіки територіальних громад Західного макрорегіону України на засадах «зеленого» переходу: воєнно-повоєнні виклики.	колективна монографія	грудень	І. Лещух
----	---	-----------------------	---------	----------

**Книжкова серія «Регіони: моніторинг, прогнози, моделі»
(ISBN 978-966-02-4250-0)**

9.	Міжсекторальна взаємодія в економіці: закономірності в країнах ЄС і перспективи оптимізації в Україні	колективна монографія	вересень	С. Іщук
----	---	-----------------------	----------	---------

ПЕРІОДИЧНІ ФАХОВІ ВИДАННЯ

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка»

1.	“Регіональна економіка”, № 1	березень	Т. Васильців
2.	“Регіональна економіка”, № 2	червень	Т. Васильців
3.	“Регіональна економіка”, № 3	вересень	Т. Васильців
4.	“Регіональна економіка”, № 4	грудень	Т. Васильців

Збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України»

1.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (1/173)	березень	І. Сторонянська
2.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (2/174)	червень	І. Сторонянська
3.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (3/175)	вересень	І. Сторонянська
4.	Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України (4/176)	грудень	І. Сторонянська

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» у 2025 році: Інформаційне видання.
Львів, 2026. 109 с.

Комп'ютерний макет: П.С. Попадюк.

© ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2026.

Підписано до друку 12.02.2026 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Умовн. друк. арк. 5,62
Тираж 50 примірників.

Роздруковано ФОП «Омельченко В.Г.»

м. Львів, вул. Козельницька, 4.